KASVATUKSEN JA OPETUKSEN VIIKKOKATSAUS 4.10.2026

Sarastus

Kuka *opettaa?*

OECD:n mukaan opettajapula on todellisuutta monessa maassa. Se osuu kovimmin matematiikkaan, luonnontieteisiin, syrjäseuduille ja heikommassa asemassa oleviin kouluihin.

KOULU
Äärihiikkeiden tarroja jo alakoululaisilla

MAAILMA
Teksasissa kuusivuotiaita lähetetään kurinpitokouluihin

LÄHITARKASTELUSSA
Vakaumus, musiikintunti ja lapsen oikeus oppia

PÄÄKIRJOITUS · VIIKKOKATSAUS

Kuka opettaa lapsia tulevina vuosina?

OECD julkaisi 29. syyskuuta vuosittaisen Education at a Glance -vertailunsa, jonka tämänvuotinen pääteema on opettajapula ja opettajan ammatin houkuttelevuus. Uusimpien tietojen mukaan pula on todellisuutta monessa maassa ja se näkyy täyttämättöminä paikkoina sekä siinä, että kouluissa turvaudutaan yhä enemmän opettajiin, joilla ei vielä ole tavanomaista pätevyyttä. OECD-maissa keskimäärin 9,1 prosenttia alakoulun, yläkoulun ja toisen asteen opettajista ei ollut täysin päteviä lukuvuonna 2024/25. Edessä on lisäksi eläköityminen, sillä samoissa maissa joka neljäs yläkoulun tai toisen asteen opettaja on vähintään 55-vuotias.

Pula ei myöskään jakaudu tasaisesti, vaan OECD:n mukaan se kohdistuu erityisesti matematiikkaan ja luonnontieteisiin sekä syrjäseuduille ja heikommassa asemassa oleviin kouluihin. Tällaiset erot uhkaavat vahvistaa eriarvoisuutta oppimisen mahdollisuuksissa. OECD kehottaa päättäjiä selvittämään, miten koulutus tuottaa hyviä tuloksia pienemmällä mutta tehokkaammin käytetyllä opettajakunnalla. Ajatuksessa on rehellisyyttä, sillä se ei lupaa pulan korjautuvan itsestään. Siihen sisältyy silti riski, jonka seuraukset kantavat ensin ne lapset, jotka tarvitsevat eniten aikuisen aikaa, jos tehokkuus tarkoittaa käytännössä suurempia ryhmiä tai enemmän näytön ääressä opiskelua.

Kysymys koskee jokaista: oppilaalle luvut kertovat, ettei pätevä opettaja ole kaikkialla itsestäänselvyys. Opettajalle OECD:n lista ammatin vetovoimasta on hyvä keskustelun pohja, sillä itsenäisyydestä, tukevasta johdosta, hyvistä suhteista, kehittymisen mahdollisuuksista ja arvostuksesta moni syntyy koulun omassa arjessa. Huoltaja voi selvittää, kuka lapsen matematiikkaa opettaa ja miten koulu varautuu kokeneiden opettajien eläköitymiseen. Päättäjiltä taas kannattaa kysyä, kuka määrittelee, mikä opettajan työssä on vähemmän tärkeää. Yhtä tärkeää on kysyä, kuuluuko tuossa määrittelyssä opettajien ja oppilaiden ääni.

Numero kertoo myös Suomen koulujen arjesta: Jyväskylä kokeilee pienryhmiä yläkoululaisille, joiden koulupolku on katkeamassa. Oulussa ja Etelä-Savossa koulujen ilmapiiri on koventunut. Hallitus antoi esitykset oppivelvollisuuslain täsmentämisestä. Maailmalta-osio näyttää, miten Teksasissa kuusivuotiaita lähetetään kurinpitokouluihin. Lähitarkastelu-osassa pysähdytään musiikintunnille, jossa kodin vakaumus ja kaikille yhteinen koulu kohtaavat ja jossa näkyy, miten helposti lapsi jää näkymättömiin keskustelun siirtyessä aikuisten väliseksi.

TÄSSÄ NUMEROSSA

VIIKKO OPPIMISEN MAAILMASSA
Viikon pääjuttu
Suomen kouluissa tällä viikolla
Koulutuspolitiikka
Maailmalta
Kodin ja koulun välissä

LÄHITARKASTELUSSA
Kiirehtimättä kohti ymmärrystä
Tutkimus
Hankkeet ja rahoitus

01 Viikon pääjuttu

OECD julkaisi 29. syyskuuta vuosittaisen Education at a Glance -vertailunsa. Se kokoaa jäsen- ja kumppanimaiden koulutusjärjestelmistä tietoa muun muassa koulutustasosta, koulutukseen osallistumisesta, koulutuksen kustannuksista, opetuksen järjestämisestä ja korkeakoulutettujen määristä (Opetushallitus). Tämän vuoden pääteemaksi on nostettu opettajapula ja opettajan ammatin houkuttelevuus (opetus- ja kulttuuriministeriö). Suomessa samaa julkaisua luettiin heti kahdesta suunnasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus otsikoivat tiedotteensa sillä, että opettajista valtaosa on naisia mutta opetuksen johtotehtävissä naiset ovat yhä aliedustettuina (opetus- ja kulttuuriministeriö). Opetusalan Ammattijärjestö OAJ puolestaan nosti kärkeen sen, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten aikuisten osuus junnaa Suomessa paikallaan, vaikka se nousee lähes kaikkialla muualla (OAJ). Kumpikin havainto pitää paikkansa. Yhdessä ne johtavat kysymykseen, joka koskee jokaista kotia ja koulua: kuka opettaa lapsia tulevina vuosina ja kuinka pitkälle suomalaiset nuoret pääsevät opinnoissaan?

OECD:n koulutuksesta ja osaamisesta vastaava johtaja muistuttaa julkaisun yhteydessä kirjoittamassaan tekstissä, että koulutusjärjestelmä on vain niin vahva kuin sen opettajat (OECD). Uusimpien tietojen mukaan opettajapula on monessa maassa jo todellisuutta. Latviassa ja Luxemburgissa noin neljä prosenttia yläkoulun ja toisen asteen opettajanpaikoista oli täyttämättä lukuvuoden 2024/25 alussa, kun useimmissa muissa maissa, joista tietoa on, täyttämättömiä paikkoja oli alle kolme prosenttia (OECD). Avoimet paikat ovat silti vain yksi mittari. Pula näkyy myös siinä, että kouluissa joudutaan yhä enemmän turvautumaan opettajiin, joilla ei vielä ole tavanomaista opettajan pätevyyttä: OECD-maissa keskimäärin 9,1 prosenttia alakoulun, yläkoulun ja toisen asteen opettajista ei ollut täysin päteviä lukuvuonna 2024/25 (OECD).

Pula ei jakaudu tasaisesti. OECD:n mukaan opettajia on usein erityisen vaikea rekrytoida maaseudulle ja syrjäisille seuduille ja heikommassa asemassa olevat koulut voivat joutua kamppailemaan muita enemmän saadakseen ja pitääkseen henkilöstönsä. Oppiaineista pula kohdistuu erityisesti matematiikkaan ja luonnontieteisiin, joissa koulut kilpailevat samoista osaajista muiden alojen kanssa (OECD). OECD toteaa, että tällaiset erot uhkaavat vahvistaa eriarvoisuutta sekä oppimisen mahdollisuuksissa että tuloksissa. Edessä on myös eläköityminen, sillä OECD-maissa joka neljäs yläkoulun tai toisen asteen opettaja on vähintään 55-vuotias (OECD).

OECD varoittaa tulkitsemasta pulaa pelkästään merkiksi siitä, että opettajan työstä olisi tullut epämieluisaa. Sen mukaan koulut kilpailevat rajallisesta joukosta koulutettuja ihmisiä samaan tapaan kuin terveydenhuolto ja teknologia-ala (OECD). Ratkaisuiksi OECD nimeää ensin tutut asiat eli kilpailukykyisen palkan ja kohtuullisen työmäärän, mutta ne eivät sen mukaan yksin riitä. Ammatin vetovoimaan vaikuttavat myös ammatillinen itsenäisyys, tukeva johtaminen, hyvät suhteet kouluyhteisössä, mahdollisuus kehittyä ja se arvostus, jota opettajan työ yhteiskunnassa saa (OECD). Suosittu keino on avata uusia reittejä opettajaksi. Australiassa ja Alankomaissa, joissa aiempi työkokemus tunnustetaan ja opettajaksi opiskelun voi yhdistää työhön, yli 15 prosenttia opettajista on tullut ammattiin toiselta uralta (OECD).

Kirjoituksen loppu herättää eniten kysymyksiä. OECD kehottaa päättäjiä ja koulujen johtoa luopumaan oletuksesta, että nykyiset henkilöstömallit voidaan säilyttää loputtomiin. Sen sijaan pitäisi selvittää, miten koulutus tuottaa hyviä tuloksia pienemmällä mutta tehokkaammin käytetyllä opettajakunnalla (OECD). Keinoiksi OECD mainitsee teknologian laajemman käytön, paremman henkilöstösuunnittelun ja koulujen rakenteiden uudistamisen, jotta opettajan aika vapautuisi hallinnosta siihen, millä on oppimiselle eniten merkitystä. Ajatuksessa on rehellisyyttä, sillä se ei lupaa pulan korjautuvan itsestään. Siihen sisältyy silti riski. Seuraukset kantavat ensimmäisinä ne oppilaat, jotka tarvitsevat eniten aikuisen aikaa, jos tehokkuus tarkoittaa käytännössä suurempia ryhmiä, enemmän näytön ääressä opiskelua tai yhä useampaa lasta yhtä aikuista kohden. Tällä viikolla Yhdysvalloista raportoitiin, mitä voi seurata, kun yksi aikuinen on yksin yli 20 lapsen kanssa ilman koulupsykologien ja avustajien tukea: asiantuntijoiden mukaan opettaja turvautuu silloin ymmärrettävästi lapsen poistamiseen

luokasta. OECD osoittaa kehotuksensa päättäjille ja koulujen johdolle, mikä nostaa esiin kysymyksen siitä, kuka määrittelee opettajan työstä sen, mikä on vähemmän tärkeää. Yhtä olennaista on, kuuluuko siinä opettajien ja oppilaiden ääni.

Suomen oma kuva opettajista on kaksijakoinen. Suomalaisista yläkoulun opettajista 49 prosenttia on tyytyväisiä palkkaansa, kun OECD-maissa keskimäärin osuus on 39 prosenttia (opetus- ja kulttuuriministeriö). Muihin työehtoihin tyytyväisiä on 68 prosenttia sekä Suomessa että OECD-maissa keskimäärin. Luvun voi lukea kahdella tavalla: Suomessa palkkaansa tyytyväisiä on enemmän kuin muualla, mutta samalla noin puolet yläkoulun opettajista ei ole siihen tyytyväisiä. Opettajakunta on myös vahvasti naisvaltainen. Suomessa varhaiskasvatuksen opettajista 97 prosenttia ja korkea-asteen opettajista 53 prosenttia oli naisia vuonna 2024, kun OECD-maiden keskiarvot olivat 96 ja 46 prosenttia (Opetushallitus). Jakauma pysyi OECD-maissa melko samana vuodesta 2015 vuoteen 2024. Johtotehtävissä naiset ovat lähes kaikissa OECD-maissa aliedustettuina suhteessa siihen, kuinka suuri osa opettajista on naisia, vaikka heidän osuutensa johtajista on kasvanut tasaisesti viimeisen vuosikymmenen ajan (opetus- ja kulttuuriministeriö). Ministeriön tiedote ei erittele, miltä johtajien sukupuolijakauma näyttää Suomessa. Opetushallitus on koonnut Suomea koskevat havainnot erilliseen taustamuistioon (Opetushallitus).

Toinen iso havainto koskee sitä, kuinka pitkälle nuoret opiskelevat. OAJ:n mukaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden 25-34-vuotiaiden osuus kasvoi vuodesta 2015 vuoteen 2025 lähes kaikissa OECD-maissa, joista on vertailukelpoista tietoa, keskimäärin 42 prosentista 49 prosenttiin. Suomessa osuus on noin 38 prosenttia eli selvästi keskiarvon alapuolella (OAJ). Järjestön mukaan Unkari, Israel ja Suomi olivat ainoat OECD-maat, joissa osuus ei kasvanut tai joissa se hieman pieneni. Turkki ja Chile ohittivat Suomen. Ministeriön tiedotteessa OECD-maiden keskiarvo vuodelta 2025 on puolestaan 47 prosenttia. Tiedotteen mukaan osuus on noussut noin seitsemän prosenttiyksikköä vuosikymmenessä, mikä ennakoi keskiarvon nousua noin 50 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä (opetus- ja kulttuuriministeriö). Lähteet ilmoittavat siis OECD-keskiarvon eri luvuin, eikä tiedotteista selviä, mistä ero johtuu. Tarkka luku kannattaa siksi tarkistaa itse julkaisusta. Suomesta ministeriön tiedote toteaa vain, että nuorten aikuisten suhteellisen koulutustason kehitys on jatkunut aiemman kaltaisena. Koko työikäisessä väestössä eli 25-64-vuotiaissa korkeasti koulutettujen osuus on Suomessa vuoden 2025 tiedoissa vielä hieman OECD-keskiarvoa suurempi, 42,7 prosenttia verrattuna 42,6 prosenttiin (opetus- ja kulttuuriministeriö). Sana "vielä" on ministeriön oma. Se kertoo olennaisen: vanhemmat ikäluokat pitävät Suomen keskitasolla, mutta OAJ:n lukujen valossa nuoret aikuiset eivät nosta tasoa samaan tahtiin kuin muissa maissa.

Syistä ei ole yhteistä kuvaa. OAJ selittää junnaamisen rahoituksella: järjestön mukaan koulutustason nostaminen vaatii ennen kaikkea poliittista tahtoa ja toimet ovat tähän asti olleet pistemäisiä ja riittämättömiä. OAJ huomauttaa, että tälläkin hallituskaudella koulutuksesta on leikattu, vaikka tutkimukseen, kehittämiseen ja innovaatioihin panostetaan aiempaa enemmän (OAJ). Huolta lisää järjestön mukaan nuorten osaamisen kehitys PISA-tutkimuksessa, joka ennakoi pikemminkin jatko-opintovalmiuksien heikkenemistä. Seuraavalta hallitukselta OAJ vaatii kasvutakuuta eli pitkäjänteistä sitoumusta koulutus- ja osaamistason nostamiseen. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa tavoitteena on, että 60 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon (OAJ). Järjestö perustelee vaatimusta taloudella, sillä sen mukaan peräti 60 prosenttia maiden välisistä bruttokansantuotteen eroista selittyy suoraan työntekijöiden osaamiseroilla. OAJ on opettajien ammattijärjestö, joten rahoituksen korostaminen on luonteva osa sen tehtävää. Ministeriön tiedote taas kuvaa kehitystä toteavasti eikä ota kantaa syihin (opetus- ja kulttuuriministeriö). Lukijalle jää kysymys, johon kumpikaan tiedote ei vastaa: jos tavoite on 60 prosenttia ja nykytaso noin 38 prosenttia, mikä on suunnitelma välin kuromiseksi ja kuka siitä vastaa?

Muissa luvuissa on myös hyvää. Vuonna 2024 Suomessa varhaiskasvatukseen osallistui 92 prosenttia niistä yli kolmevuotiaista lapsista, jotka eivät vielä olleet oppivelvollisia, kun vuonna 2015 osuus oli 80 prosenttia. Nousu on ollut nopeampaa kuin OECD-maissa keskimäärin, joissa osuus nousi 86 prosentista 90 prosenttiin, mutta muissa Pohjoismaissa osuus on silti 96-97 prosenttia (opetus- ja kulttuuriministeriö). Vuosi peruskoulun päättymisen jälkeen suomalaisnuorista 98 prosenttia opiskeli ja vain kaksi prosenttia ei, kun OECD-maissa keskimäärin koulutuksessa oli 92 prosenttia. Suomi on yksi 14

koulutusjärjestelmästä, joissa oppivelvollisuus jatkuu toiselle asteelle, vaikka julkaisun mukaan toiselle asteelle osallistutaan runsaasti myös maissa, joissa oppivelvollisuus päättyy aiemmin (opetus- ja kulttuuriministeriö). Aloittaminen ei kuitenkaan takaa valmistumista. Suomessa toisen asteen opiskelijoista 75 prosenttia sai opintonsa valmiiksi tavoiteajassa, kun maiden välillä osuus vaihteli alle 60 prosentista yli 85 prosenttiin. Keskeyttäminen on yleisempää ammatillisessa koulutuksessa kuin yleissivistävässä ja yleisempää miehillä kuin naisilla ja sukupuolten välinen ero koulutustasossa on Suomessa suurempi kuin OECD-maissa keskimäärin (opetus- ja kulttuuriministeriö).

Kouluverkosta löytyy luku, jonka kohdalla kannattaa pysähtyä. Valtaosassa OECD-maita alakouluikäisten määrä on jo kääntynyt laskuun, mutta Suomessa alakouluikäisten määrä kasvoi vuodesta 2015 vuoteen 2024 keskimäärin 0,2 prosenttia ja yläkouluikäisten 1,1 prosenttia vuodessa. Samaan aikaan peruskoulujen määrä väheni keskimäärin 2,2 prosenttia vuodessa (opetus- ja kulttuuriministeriö). Lapsia oli siis hieman enemmän ja kouluja selvästi vähemmän. Tilastosta ei näe, miten koulumatkat, ryhmät tai koulujen arki muutoksessa muuttuivat. Vastauksen niihin tietävät parhaiten oppilaat, opettajat ja vanhemmat itse.

Mitä tämä tarkoittaa arjessa? Oppilaalle OECD:n luvut kertovat, ettei pätevä opettaja ole kaikkialla itsestäänselvyys. OECD-maissa pula osuu kovimmin matematiikkaan, luonnontieteisiin, syrjäseuduille ja heikommassa asemassa oleviin kouluihin (OECD). Ne ovat juuri niitä paikkoja, joissa erot OECD:n mukaan uhkaavat syventää eriarvoisuutta. Opettajalle OECD:n lista ammatin vetovoimasta on hyvä keskustelun pohja omassa työyhteisössä: itsenäisyys, tukeva johto, hyvät suhteet, kehittymisen mahdollisuudet ja arvostus. Moni näistä syntyy koulun omassa arjessa. Samalla kannattaa seurata, mitä opettajakunnan tehokkaampi käyttö omassa kunnassa käytännössä tarkoittaisi. Vanhemmalle ja huoltajalle tärkeimmät kysymykset ovat konkreettisia. Kuka opettaa lapseni matematiikkaa ja luonnontieteitä? Miten koulu varautuu siihen, kun kokeneet opettajat jäävät eläkkeelle? Mitä kunta suunnittelee kouluverkolle? Toisen asteen kynnyksellä on hyvä muistaa, että lähes jokainen aloittaa opinnot mutta joka neljäs ei valmistu tavoiteajassa (opetus- ja kulttuuriministeriö). Nuoren tukeminen ei lopu peruskoulun päättymiseen.

Keskustelu jatkuu lokakuussa. Tänä vuonna Suomessa ei järjestetä erillistä kansallista julkistustilaisuutta, vaan tanskalaisten järjestämä pohjoismainen webinaari pidetään keskiviikkona 21. lokakuuta kello 14.30-16 Suomen aikaa. Ohjelmassa ovat muun muassa opettajapula, toisen asteen opintojen läpäisy ja korkeakoulutuksen rahoitus Pohjoismaissa (Opetushallitus).

02 Suomen kouluissa tällä viikolla

Jyväskylä kokeilee pienryhmiä yläkoululaisille, joiden koulupolku on katkeamassa

Jyväskylä on aloittanut kokeilun, jolla se haluaa tavoittaa koulusta putoamassa olevat yläkoululaiset ajoissa. Vaajakosken, Mankolan ja Kilpisen yhtenäiskouluissa toimivat nyt opetuksellisen tuen ja ohjauksen ryhmät eli Ote-ryhmät, jotka on tarkoitettu niille seitsemännen, kahdeksannen ja yhdeksännen luokan oppilaille, joilla on ollut paljon poissaoloja tai suuria vaikeuksia osallistua tavalliseen opetukseen (Yle). Kaupungin kasvatus- ja opetuspäällikön mukaan Jyväskylässä noin 100 oppilasta on vaarassa pudota koulusta. Kokeiluvaiheessa ryhmiin pääsee 20 oppilasta. Kaupunki arvioi kokeilun toimivuutta ensimmäisen kerran syyslukukauden lopussa (Yle).

Kokeilussa uutta on yhteistyö. Kaupungin oppimisen tuen asiantuntijan mukaan kaupunki ja Keski-Suomen hyvinvointialue pystyvät nyt yhdessä tarttumaan oppilaiden ongelmiin varhain. Lähin tuki löytyy edelleen koulun omasta opiskelijahuollosta eli oppilaiden hyvinvointia tukevilta ammattilaisilta, mutta sen rinnalle tarvitaan asiantuntijan mukaan sosiaalityötä, perhetyötä sekä lääketieteen ja terveydenhuollon osaamista, jotta lapsi ja perhe saavat monialaista tukea (Yle). Koulu ei hänen mukaansa selviä poissaoloista ja koulua käymättömyydestä yksin. Siksi seurannasta siirrytään nyt toimiin.

Ajatus on vahva, koska se tunnustaa saman, minkä OECD:n luvut näyttävät koko maan tasolla: lähes jokainen suomalaisnuori aloittaa toisen asteen, mutta joka neljäs ei valmistu tavoiteajassa (opetus- ja

kulttuuriministeriö). Jyväskylä yrittää tarttua koulupolun katkeamiseen jo peruskoulussa. Kysyttävää silti jää, sillä paikkoja on 20 ja vaarassa olevia noin 100. Kuka valitaan ja millä perusteella? Mitä tarjotaan noin 80 oppilaalle, jotka jäävät ryhmien ulkopuolelle? Toinen kysymys koskee paluuta: onko ryhmä silta takaisin omaan luokkaan vai muodostuuko siitä erillinen polku? Kolmas koskee arviointia: millä mittareilla onnistumista syksyn lopussa katsotaan ja kuullaanko arvioinnissa oppilaita ja huoltajia?

Oppilaalle, joka on jäänyt pois koulusta, pieni ryhmä voi olla ensimmäinen paikka pitkään aikaan, jossa koulunkäynti tuntuu taas mahdolliselta. Opettajalle sosiaali- ja terveyspuolen mukanaolo tarkoittaa, ettei poissaolojen syitä tarvitse yrittää ratkaista yksin. Huoltajalle monialainen tuki voi tuoda helpotusta, vaikka samalla perheen arkeen tulee mukaan useampia ammattilaisia. Kokeilun arvioinnissa kannattaakin kysyä myös sitä, miltä tuki on perheistä tuntunut.

Oulussa ja Etelä-Savossa koulujen ilmapiiri on koventunut

Oulun sivistys- ja kulttuurijohtajan mukaan ilmapiiri kaupungin peruskouluissa on kiristynyt huolestuttavasti reilun vuoden aikana (Yle). Väkivaltatilanteita on Oulun kouluissa useita kymmeniä vuodessa. Niiden määrä ei hänen mukaansa ole kasvanut, mutta tilanteet ovat aiempaa vakavampia ja väkivalta voi olla rankkaa, esimerkiksi potkimista. Oppilaiden puheet ja mielipiteet ovat johtajan arvion mukaan selvästi koventuneet ja ääripäät vahvistuneet. Osa oppilaista kantaa koulussa mukanaan sekä äärioikeistoon että äärivasemmistoon liittyviä tarroja, joita näkyy jo alakouluikäisillä. Johtajan mukaan ilmiö on yleistymässä (Yle).

Koulut pyytävät poliisia apuun aiempaa useammin. Oulun poliisilaitoksen mukaan poliisi on tänä vuonna puhuttanut noin 70 lasta ja nuorta koulujen välikohtausten vuoksi. Puhutuksessa nuori kutsutaan poliisilaitokselle, jossa tilanne käydään läpi hänen kanssaan. Poliisi arvioi, että viime vuoden yhteensä noin 100 puhutusta ylittyy tänä vuonna, jos tilanne pysyy samanlaisena (Yle).

Syyskuun lopulla poliisi selvitti Kaukovainion koululla epäiltyä alakoululaisten välistä väkivaltatilannetta, josta on kirjattu rikosilmoitus pahoinpitelystä (Yle). Rehtorin mukaan lapsilla oli ollut jo aiempina päivinä vapaa-ajalla väittelyä ja suukopua. Kyse oli kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten lasten välisestä ilkkumisesta, ilmeilystä ja ärsyttämisestä, joka kärjistyi myöhemmin koulussa niin, että useampi oppilas kohdisti aggressionsa yhteen. Rehtorin tietojen mukaan juurisyyt eivät liittyneet rasismiin, mutta tilanteen edetessä mukaan tuli rasistisia piirteitä. Uhri ei loukkaantunut. Välituntivalvoja ehti paikalle kolmessa sekunnissa. Poliisin tiedossa on, että pahoinpitelystä epäillyt lapset ovat maahanmuuttajataustaisia. Koulun oppilaista noin 30 prosenttia on maahanmuuttajataustaisia, mikä on selvästi enemmän kuin Oulun kouluissa keskimäärin. Rehtorin mukaan koululla ei ole havaittu isompia ongelmia jengiytymisen tai rasismin kanssa, mutta yhteiskunnan maahanmuuttokeskustelu näkyy väistämättä myös koulun arjessa. Poliisikaan ei ole toistaiseksi tunnistanut Oulussa jengiytymistä. Sen mukaan tilanteisiin, joissa joukko käy yhden kimppuun, on silti puututtava erittäin tiukasti, koska ne voivat nopeasti muuttua hyvin vaarallisiksi (Yle).

Etelä-Savossa kaikki kunnat ottivat tämän lukuvuoden alussa käyttöön yhteisen Turvallisesti yhdessä -ohjelman, jossa on käytännön neuvoja ja selvät toimintaohjeet riitoihin, kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan. Jokaisessa kunnassa on nyt sama ohje esimerkiksi siitä, milloin poliisiin otetaan yhteyttä (Yle). Mikkelin perusopetuksen opetusjohtajan mukaan nuorten radikalisoituminen on suurissa kaupungeissa merkittävä ongelma, joka alkaa näkyä myös Etelä-Savon arjessa lisääntyvänä rasismina, kuten huuteluna ja natsisymbolien levittämisenä. Pelkkä kieltäminen ei hänen mukaansa riitä. Häirinnästä ja syrjinnästä seuraa heti tapaaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, minkä lisäksi harkitaan kuraattorin tai psykologin apua. Tarvittaessa koulu kutsuu apuun poliisin Ankkuri-tiimin, joka haluaa aina tietää natsi-ideologiaan liittyvien tunnusten levittämisestä. Poliisi käy oppilaan kanssa läpi, ettei kyse ole mielipideasiasta, jota voisi arjessa huudella ja levittää (Yle).

Ohjelma nojaa varhaiseen puuttumiseen ja seurantaan. Tilanteisiin on määritelty selvät askelmerkit ja työnjako ja ammattilaisille, huoltajille ja oppilaille on omat infopakettinsa. Opetusjohtajan mukaan yhteiset ohjeet helpottavat henkilöstöä, koska jokaisessa tilanteessa ei tarvitse erikseen miettiä, mitä tehdä ja kenen kanssa. Oppilaat kertovat rasismista ja muista ikävistä tilanteista aikuisille hänen mukaansa jo nyt melko hyvin, vaikka kaikki tilanteet eivät tule tietoon. Toimintaa muokataan, jos parempia tapoja löytyy (Yle).

Kahden alueen kuvaukset kertovat samansuuntaisesta ilmiöstä: kärjistynyt puhe ja ääriliikkeiden symbolit näkyvät jo lasten koulupäivässä. Oulun sivistysjohtaja pohtii syiksi poliittista retoriikkaa, sosiaalista mediaa ja kotien tilannetta, mutta sanoo itse, ettei osaa varmuudella kertoa, miksi lasten ja nuorten käytös on muuttunut (Yle). Selitykset ovat siis kokeneen johtajan havaintoja eivätkä tutkittua tietoa. Suojelupoliisi on tuonut esiin huolen lasten ja nuorten radikalisoitumisesta. Oulun poliisi on puolestaan huomannut, että perheiden haasteet ovat lisääntyneet ja mielenterveyteen liittyvät poliisitehtävät ovat selvässä kasvussa (Yle).

Alueet vastaavat eri painotuksin. Oulussa koulut kääntyvät yhä useammin poliisin puoleen, kun taas Etelä-Savossa painopiste on yhteisissä ohjeissa ja nopeassa keskustelussa oppilaan ja huoltajan kanssa. Kummassakin on hyvää. Selvä raja kertoo lapselle, ettei joukolla yhden kimppuun käyminen tai natsisymbolien levittäminen ole hyväksyttävää. Yhteiset ohjeet vähentävät sattumaa siinä, miten eri koulut toimivat, mikä tarkoittaa opettajalle, ettei vaikeassa tilanteessa tarvitse jäädä yksin pohtimaan seuraavaa askelta. Kysyttävää silti jää. Mitä alakouluikäiselle lapselle merkitsee kutsu poliisilaitokselle ja millaista tukea hän saa sen jälkeen? Saavatko apua myös väkivallan kohteeksi joutuneet lapset ja sitä sivusta seuranneet? Huoltajalle Etelä-Savon malli tarkoittaa, että häirinnästä tai syrjinnästä seuraa heti tapaaminen koulussa. Lisäksi kannattaa kysyä, miten aikuiset itse puhuvat erimielisyyksistä lasten kuullen. Oulun sivistysjohtajan viesti aikuisille on yksinkertainen: lapsille pitää näyttää, että erimielisyydet ratkaistaan puhumalla ja sopimalla eikä väkivallalla (Yle).

Kaarinassa kolme lasta jäi metsään

Kaarinan ruotsinkielisen koulun iltapäiväkerhossa, joka on tarkoitettu ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille, ohjaajat unohtivat torstaina kolme lasta metsään. Vanhemmat kuulivat tapahtuneesta omilta lapsiltaan ja ottivat itse yhteyttä koulun rehtoriin (Yle). Rehtori kiistää, että lapset olisivat olleet kadoksissa. Hänen mukaansa sekä koulu että oppilaat tiesivät lasten olinpaikan ja joku olisi mennyt hakemaan heidät, jos heidän jäämisensä olisi huomattu. Metsä on koulun vieressä kävely- ja pyörätien toisella puolella. Jatkossa lapset lasketaan ennen metsästä lähtöä ja uudelleen pyörätien kohdalla (Yle).

Koulu muutti käytäntöään niin, että lapset lasketaan jatkossa. Tapauksesta voi oppia kaksi asiaa. Ensimmäinen on yksinkertainen: lasten laskeminen jokaisessa siirtymässä on rutiini, joka ei vaadi lisäresursseja. Toinen koskee luottamusta, sillä vanhemmat saivat tiedon lapsiltaan eivätkä koululta. Pienelle koululaiselle hetki, jolloin ryhmä on lähtenyt ilman häntä, voi tuntua pitkältä, vaikka aikuisten näkökulmasta tilanne olisi ollut hallinnassa. Kysymys kuuluukin, miten koulut ja iltapäiväkerhot kertovat huoltajille omista virheistään.

Päiväkotipihoille tuodaan metsää: ehkäiseekö se allergioita?

Valtio on myöntänyt rahaa kymmenille päiväkodeille eri puolilla Suomea pihojen parantamiseen ja luonnonmukaistamiseen. Tampereen yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston tutkijat tarttuivat tilaisuuteen ja selvittävät nyt, miten pihojen villiinnyttäminen vaikuttaa lasten terveyteen ja voiko kosketus luontoon ehkäistä puolustusjärjestelmän häiriöitä, kuten allergioita (Yle). Tutkijan mukaan aiemmissa päiväkotitutkimuksissa oli mukana vain vähän päiväkoteja, jotka sijaitsivat lähellä toisiaan, kun taas valtion rahoitus synnytti nyt laajan, koko maan kattavan tutkimuskentän.

Kolme vuotta kestävässä tutkimuksessa verrataan viherrettyjen päiväkotien lapsia tavallisten päiväkotien lapsiin. Tutkijat seuraavat säännöllisesti lasten elimistön mikrobien muutoksia, puolustusjärjestelmän toimintaa, stressitasoja sekä yleistä hyvinvointia ja terveyttä (Yle). Taustalla on aiemmissa tutkimuksissa tehty havainto, että kosketus luonnon mikrobeihin vahvistaa elimistön puolustusjärjestelmää. Tutkijoiden mukaan lapsen ensimmäiset noin 1 000 päivää ovat herkkä aikaikkuna, jonka aikana puolustusjärjestelmä ja elimistön mikrobisto kehittyvät kohti aikuisen tasoa (Yle).

Hausjärven Oitin päiväkodin lähellä ei ole metsää, joten luonto tuotiin suoraan pihalle. Vanha ja kulunut piha muokattiin luonnonmukaiseksi tuomalla sinne puuhaketta, kunttaa eli metsänpohjan pintakerrosta, turvallisia marjapensaita ja syötäviä kasveja (Yle). Kunnan toimistoinsinööri on seurannut leikkejä kunnantalon ikkunasta. Hänen mukaansa lapset ovat ottaneet pihan innokkaasti vastaan: he juoksentelevat ympäriinsä ja tutkivat sen joka nurkan.

Lopullisia tuloksia saadaan vasta muutaman vuoden päästä, koska laajan näyte- ja kyselyaineiston analysointi vie aikaa (Yle). Nyt käsissä on siis lupaava ajatus ja aiempia pienempiä tutkimuksia, mutta näyttöä siitä, että juuri pihan viherryttäminen ehkäisee allergioita, ei vielä ole. Viherretyt päiväkodit valikoituivat mukaan valtion rahoituksen kautta, joten tulosten tulkinnassa on tärkeää, kuinka hyvin ne ja vertailupäiväkodit vastaavat toisiaan. Tutkijoiden mukaan luontoelementeistä voi tulla vakiintunut osa kuntien rakentamisohjeita ja pihojen suunnittelua, jos terveyshyödyt saadaan osoitettua valtakunnallisesti (Yle). Lapsille muutos näkyy jo nyt leikkinä.

03 Koulutuspolitiikka

Toinen aste halutaan turvata myös poikkeusoloissa

Hallitus antoi 1. lokakuuta eduskunnalle esitykset, joilla muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettua lakia ja ylioppilastutkintolakia (opetus- ja kulttuuriministeriö). Tavoitteena on, että koulutus voidaan järjestää ja opiskelijat voivat edetä opinnoissaan myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, joista poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslain mukaisia poikkeusoloja. Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alussa.

Muutokset olisivat käytännössä seuraavat. Yksityisoikeudellisille lukio- ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille tulisi velvollisuus varautua poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin. Tällaisissa tilanteissa olisi ensisijaisesti turvattava oppivelvollisille kuuluva maksuton koulutus lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (opetus- ja kulttuuriministeriö). Ammatillisessa koulutuksessa osaamista voisi osoittaa käytännön tehtävillä, jotka vastaavat mahdollisimman hyvin aitoja työtilanteita. Koulutuksen järjestäjä voisi myös poiketa yhteistyövelvoitteista, jotka koskevat opiskelijan henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa eli hänen omaa opintosuunnitelmaansa. Lukiolakiin tulisi valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella poikkeuksia esimerkiksi opintojen mitoitukseen, rakenteeseen ja laajuuteen. Valmentavassa koulutuksessa järjestäjä voisi päättää siirtymisestä etäopetukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi päättää ylioppilastutkinnon kokeiden siirtämisestä enintään kolmella kuukaudella kerrallaan (opetus- ja kulttuuriministeriö). Esitys sisältää lisäksi täsmennyksiä lakiin ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta (Hankeikkuna).

Varautuminen on järkevää ja ennen kaikkea opiskelijan etu. Se, että oppivelvollisten maksuton koulutus nimetään etusijalle, kertoo selvästi, kenen oikeuksia halutaan suojata ensin. Selkeä päätösvalta ylioppilaskokeiden siirtämisestä voi puolestaan vähentää epävarmuutta kriisin keskellä. Kysyttävää silti on. Tiedote määrittelee poikkeusolot valmiuslain kautta mutta ei kerro, mikä lasketaan häiriötilanteeksi. Kuka häiriötilanteen toteaa ja kuinka pitkään poikkeuksia voi jatkaa? Sanamuoto "kerrallaan" jättää avoimeksi, voiko ylioppilaskokeita siirtää useamman kerran peräkkäin. Opintosuunnitelman yhteistyövelvoitteista poikkeaminen voi heikentää opiskelijan ja huoltajan ääntä juuri silloin, kun tilanne on epävarmin. Etäopetukseen siirtyminen koskisi valmentavassa koulutuksessa nuoria, jotka vasta valmistautuvat tutkintoon johtaviin opintoihin. Miten varmistetaan, etteivät he katoa näytön toiselle puolelle?

Päätöksen tekee eduskunta. Poikkeusten käytöstä päättäisivät ministeriö, valtioneuvosto ja koulutuksen järjestäjät, mutta seuraukset kantavat opiskelijat, joiden valmistuminen ja jatko-opinnot riippuvat siitä, miten valtuuksia käytetään. Opiskelijalle laki tarkoittaa parhaimmillaan, että opinnot jatkuvat kriisissäkin. Opettajalle se tarkoittaa uusia tapoja arvioida osaamista ja järjestää opetusta. Huoltajan kannattaa seurata, miten oppilaitos kertoo varautumisestaan ja missä vaiheessa perhettä kuullaan.

Oppivelvollisuuslakiin täsmennyksiä: työpaja, yhteishaku ja koulumatkan kesto

Hallitus antoi samana päivänä myös esitykset oppivelvollisuuslain täsmentämisestä (opetus- ja kulttuuriministeriö). Ministeriön asettama työryhmä valmisteli muutokset niiden haasteiden pohjalta, joita lakien toimeenpanossa on havaittu (Hankeikkuna). Esityksellä toteutetaan myös hallitusohjelman

kirjauksia tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen toimivuudesta ja tämä koulutus valmistaa nuorta tutkintoon johtaviin opintoihin. Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alussa (opetus- ja kulttuuriministeriö).

Muutoksia on useita. Oppivelvollisuutta voisi jatkossa suorittaa eräissä tilanteissa myös nuorten työpajatoiminnassa, minkä vuoksi asuinkunnan vastuuta oppivelvollisen ohjauksesta ja valvonnasta täsmennetään. Lukioiden, ammatillisen koulutuksen ja valmentavan koulutuksen olisi otettava yhteishaussa opiskelijoiksi ensisijaisesti oppivelvolliset hakijat. Oppivelvollisuuden keskeyttämistä ja koulutuksen maksuttomuutta koskevia säännöksiä selkeytetään (opetus- ja kulttuuriministeriö). Majoituskorvaus määräytyisi jatkossa sen mukaan, kuinka kaukana on lähin ammatillinen oppilaitos, jossa järjestetään koulutusta juuri siihen tutkintoon, jota nuori suorittaa. Valmentavassa koulutuksessa ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa opiskelevan matka- ja majoituskorvauksissa otettaisiin matkan pituuden lisäksi huomioon päivittäisen koulumatkan kesto. Valmentavan koulutuksen järjestämislupa voitaisiin myöntää myös niin sanotuille valtion kouluille. Koulutus koostuisi pakollisista ja valinnaisista osista ja opiskelijalle olisi tarjottava mahdollisuus suorittaa kaikki sen osat. Myös järjestyssäännöt koskisivat jatkossa valmentavaa koulutusta. Perusopetuslakiin kirjattaisiin näkyviin tietyt oppivelvollisuuslain mukaiset opiskelijat, jotta heidän suomen tai ruotsin kielen opintonsa, niiden maksuttomuus ja muut opintoihin liittyvät edut olisivat turvattuja. Ministeriön mukaan tämä ei muuta nykytilaa vaan selkeyttää lain tulkintaa (opetus- ja kulttuuriministeriö).

Monessa kohdassa on selvää hyvää. Koulumatkan keston huomioiminen tunnistaa sen, etteivät kilometrit kerro koko totuutta nuoren arjesta. Majoituskorvauksen sitominen nuoren omaan tutkintoon on lähempänä todellisuutta kuin yleinen käsite monialaisesta oppilaitoksesta. Velvollisuus ottaa yhteishaussa ensisijaisesti oppivelvolliset hakijat vahvistaa oppivelvollisten asemaa. Riskit liittyvät siihen, kenelle vaikutukset jäävät näkymättömiin. Etusija oppivelvollisille tarkoittaa, että muut hakijat, esimerkiksi vanhemmat nuoret tai uutta suuntaa hakevat aikuiset, jäävät jonossa taaemmas. Avoimeksi jää, mitä heille tarjotaan. Työpajavaihtoehto voi olla ratkaiseva joustava polku nuorelle, jolle koulu ei ole toiminut. Samalla pitää kysyä, miten asuinkunta varmistaa, että työpajassa suoritettu oppivelvollisuus johtaa eteenpäin eikä muutu päätepisteeksi.

Lakimuutokset liittyvät samaan kokonaisuuteen kuin viikon OECD-luvut ja Jyväskylän kokeilu. Suomessa lähes jokainen nuori on koulutuksessa vuosi peruskoulun jälkeen, mutta joka neljäs ei valmistu toiselta asteelta tavoiteajassa (opetus- ja kulttuuriministeriö). Täsmennykset yrittävät kuroa tätä väliä kiinni yksityiskohdilla, joilla on yksittäisen nuoren elämässä suuri merkitys. Päätöksen tekee eduskunta, mutta toteutuksen kantavat kunnat, oppilaitokset ja nuoret itse.

04 Maailmalta

Teksasissa kuusivuotiaita lähetetään kurinpitokouluihin

Teksasin lain mukaan koulupiireillä on oltava kurinpidollinen vaihtoehtoinen opetusohjelma eli erillinen kampus, jonne huonosti käyttäytyviä oppilaita lähetetään, mutta viisivuotiaita ja nuorempia sinne ei saa sijoittaa (The Hechinger Report). Lukuvuonna 2022-23, jolta tuoreimmat tiedot ovat, alakoululaisten sijoituksia tehtiin lähes 4 000. Lainsäätäjät loivat järjestelmän rangaistukseksi vakavimmista rikkeistä, kuten huumeiden tuomisesta kouluun tai henkilökunnan häirinnästä. Koulupiireillä on silti laaja harkintavalta lähettää oppilaita viikoiksi tai kuukausiksi myös pienistä rikkeistä, kuten kiroilusta tai pukeutumissääntöjen rikkomisesta. Viime vuonna lainsäätäjät helpottivat häiritsevien oppilaiden sijoittamista entisestään. Kriitikoiden mukaan ohjelmat ovat usein hyvin tiukkoja ja opetus heikkoa, tyypillisesti tietokoneella tapahtuvaa (The Hechinger Report).

Jutun keskiössä on teksasilainen äiti, jonka poika määrättiin 30 päiväksi kurinpitokampukselle kirjeellä, joka oli päivätty pojan kuudentena syntymäpäivänä. Syynä oli epäily opettajan pahoinpitelystä: äidin mukaan poika potkaisi opettajaa rimpuillessaan, kun häntä pidettiin kiinni. Äiti epäili jo ensimmäisenä

kouluvuonna, että pojan käytöksen taustalla oli jokin tunnistamaton vaikeus, mutta hänelle sanottiin pojan olevan liian nuori diagnosoitavaksi. Siksi lisätukea ei saatu. Koulu raportoi, että poika ei pysynyt paikallaan, huusi ja kiipeili huonekaluilla, kun taas poika itse kertoi kotona opettajan huutavan. Koulun johto piti häntä äidin mukaan toistuvasti kiinni ja erotti hänet tilapäisesti useita kertoja (The Hechinger Report). Äiti yritti saada pojalle ADHD-arvion eli tarkkaavuuden ja ylivilkkauden häiriön tutkimuksen, jotta hän pääsisi erityisopetuksen piiriin. Liittovaltion lain mukaan erityisopetuksessa olevilla lapsilla on tiettyä suojaa kurinpidossa ja Teksasin koulujen on myös otettava vamma huomioon sijoituksista päättäessään. Koulupiiri ei vastannut lehden kysymyksiin. Teksasin opetusviraston tiedottaja kertoo, että sijoitukset perustuvat paikallisiin käytäntöihin ja että virasto suosittelee erityisesti nuorimmille sovittelevia toimintatapoja. Tiedottaja huomautti myös, että kurinpitokeskustelu on pidettävä kolmen päivän kuluessa siitä, kun rike tulee tietoon, eikä viikon päästä, kuten äiti kertoo (The Hechinger Report).

Asiantuntijoiden mukaan pienen lapsen poistaminen luokasta voi käynnistää ketjun, jonka seuraukset näkyvät koko kouluajan. Arizona State Universityn yhteydessä toimivan Children's Equity Project -tutkimusryhmän johtajan mukaan lapsi palaa luokkaan jäljessä opinnoista, tuntee ikätovereiden leimaavan hänet ja on epävarma suhteessaan opettajaan, jolloin alkuperäinen käytös jää ison ongelman pieneksi osaksi, joka kasvaa kuin lumipallo (The Hechinger Report). Alaluokilla ystävyyssuhteet muuttuvat nopeasti. Kuukauden poissaolon jälkeen lapsi voi palata ryhmään, jossa hän tuntee itsensä ulkopuoliseksi ja hän voi myös menettää perustaitojen opetusta, kuten sanojen tavaamista tai murtolukujen käsittelyä. Asiantuntijat muistuttavat, että pienten lasten haastava käytös koulussa on tavallista. Ilman koulupsykologien ja avustajien tukea on heidän mukaansa ymmärrettävää, että opettajat turvautuvat lapsen poistamiseen. Painetta lisäävät suuret ryhmät, joissa yksi aikuinen on yksin yli 20 lapsen kanssa. Teksasin laki ei rajoita sijoituksia lainkaan kuusivuotiaista alkaen, joskin pienet on pidettävä erillään yläkoulu- ja lukioikäisistä. Osavaltio ei julkaise sijoitustietoja säännöllisesti luokka-asteittain (The Hechinger Report).

Mitä Suomessa voi tästä oppia? Ensinnäkin pienen lapsen käytös voi johtua tunnistamattomasta vaikeudesta tai siitä, ettei lapsi vielä ymmärrä, miksi hänen toimintansa rikkoo sääntöjä. Tapaus näyttää, mitä seuraa, kun tukea odotetaan diagnoosiin asti: lapsi ehtii saada rangaistuksia ennen kuin kukaan selvittää, mistä käytös johtuu. Toiseksi juttu kertoo myös opettajasta, sillä ylikuormittunut aikuinen ei pysty vastaamaan lapsen tarpeisiin niin kuin pitäisi. OECD:n puheessa pienemmästä opettajakunnasta on pelissä juuri tämä. Kolmanneksi erillinen ryhmä voi olla tuki tai rangaistus. Jyväskylän pienryhmät ja Teksasin kurinpitokampukset ovat molemmat erillisiä paikkoja, mutta niiden tarkoitus ja lapsen kokemus voivat olla täysin erilaiset. Jokaiselle suomalaiselle koululle jää kysymys siitä, miten erillinen järjestely pidetään tukena ja polkuna takaisin. Juttu nojaa osin yhden perheen kertomukseen, jota koulupiiri ei kommentoinut. Osavaltion omat luvut osoittavat, ettei kyse ole yksittäistapauksesta.

Englannin ja Walesin kouluissa tuhansia ilmoituksia alle 13-vuotiaisiin kohdistuneista seksuaalirikoksista

Guardian-lehden selvityksen mukaan Englannin ja Walesin poliisille ilmoitetaan joka vuosi vähintään 1 700 koulujen alueella tai niiden lähellä tapahtunutta seksuaalirikosta, joiden uhri on alle 13-vuotias ja joiden joukossa on useita raiskauksia (The Guardian). Vuosina 2021-2025 poliisi kirjasi vähintään 8 500 seksuaalirikosta alle 13-vuotiaita kohtaan koulujen alueella tai niiden lähellä, mikä tarkoittaa keskimäärin 4,7 ilmoitusta päivässä. Tiedoissa on lähes 2 000 raiskausta tai raiskauksen yritystä, mikä vastaa keskimäärin yhtä ilmoitusta koulussa tapahtuneesta raiskauksesta joka päivä. Raiskausten uhreista yli kolmannes oli alle 13-vuotiaita. Useimmissa ilmoituksissa tekijän ikää ei ollut kirjattu, mutta lehden mukaan tekijät ovat todennäköisesti muita oppilaita. Vähintään 1 890 alle 13-vuotiaisiin kohdistuneessa rikoksessa tekijä oli alle 18-vuotias. Niissä tapauksissa, joissa uhrin sukupuoli oli kirjattu, lähes kaksi kolmasosaa uhreista oli tyttöjä (The Guardian). Osa poliisilaitosten luvuista on lehden mukaan poimittu hakusanoilla poliisin muistiinpanoista, joten mukana voi olla tapauksia, joissa koulu mainitaan mutta teko tapahtui koulun ulkopuolella.

Tiedoissa on myös vähintään 2 300 seksuaalirikosta 13-16-vuotiaita kohtaan ja 9 100 rikosta 13 vuotta täyttäneitä kohtaan, joista kolme neljäsosaa kohdistui tyttöön tai naiseen. Lisäksi kirjattiin 6 140 rikosta,

jotka liittyivät alaikäisiä esittäviin sopimattomiin tai kiellettyihin kuviin. Lehden mukaan tästä on tullut kouluissa merkittävä ongelma etenkin tekoälyn ja syvävääreennösten eli aidolta näyttävien keksittyjen kuvien myötä ja rehtorit toivovat puhelinkieltojen ja sosiaalisen median rajoitusten auttavan (The Guardian). Ilman vuotta 2021, joka jätetään pois koronapandemian koulusulkujen vuoksi, rikosten määrä suhteessa lasten määrään kasvoi Lontoon ulkopuolella neljä prosenttia: vuonna 2022 rikoksia kirjattiin 26,6 jokaista 100 000 alle 13-vuotiasta kohden ja vuonna 2025 niitä oli 27,6.

Luvuissa on rajoituksia, jotka lehti kertoo itse. Ne perustuvat lehden omaan analyysiin tiedoista, jotka 33 Englannin ja Walesin 43 poliisilaitoksesta luovutti tietopyyntöjen perusteella. Todellinen määrä on lehden mukaan todennäköisesti selvästi suurempi ja poliisilaitosten tavoissa kerätä tietoa voi myös olla eroja (The Guardian). Kyse on journalistisesta selvityksestä eikä tieteellisestä tutkimuksesta. Poliisipäälliköiden kansallisen neuvoston lastensuojelusta vastaava johtaja pitää lukuja syvästi huolestuttavina, mutta hänen mukaansa ne voivat heijastaa myös kasvanutta tietoisuutta ja sitä, että lapset uskaltavat aiempaa useammin kertoa kokemastaan.

Englannin lapsiasiavaltuutettu kuvaa koulujen sisäistä väkivaltaa laajaksi, normalisoituneeksi ja liian usein maton alle lakaistuksi ja pitää sitä koko yhteiskunnan ongelmana. Hallituksen mukaan koulujen velvollisuus reagoida seksuaaliseen väkivaltaan ja häirintään on nyt lakisääteinen ja henkilöstö koulutetaan huomaamaan huolet varhain. Hallitus on luvannut, että kaikki nuoret saavat jo varhain opetusta terveistä ihmissuhteista ja suostumuksesta. Lisäksi verkkoturvallisuuslaki velvoittaa teknologiayhtiöitä puuttumaan haitalliseen sisältöön (The Guardian). End Violence Against Women -kampanjan väliaikainen johtaja pitää tietoja järkyttävinä mutta ei yllättävinä. Seksuaalisen väkivallan uhreja edustavan asianajajan mukaan vallassa olevat eivät enää voi väittää, etteivät tienneet ongelman laajuudesta. Everyone's Invited -kampanjan perustajan mukaan raiskauskulttuurista ei vuonna 2020 suostuttu edes puhumaan, mutta nyt se tunnustetaan ongelmaksi. Kouluilta ei hänen mukaansa voi odottaa, että ne ratkaisevat sen yksin, kun verkkomaailma muuttuu niin nopeasti.

Mitä tästä voi oppia Suomessa? Ensinnäkin ongelma tulee näkyviin vasta, kun joku kerää tiedot yhteen, mikä herättää kysymyksen siitä, tiedetäänkö Suomessa vastaavasta ilmiöstä yhtä paljon. Toiseksi tekoäly ja kuvien levittäminen ovat jo koulujen arkea eivätkä tulevaisuuden uhka. Kolmanneksi lähes jokainen asianosainen sanoo saman asian kuin Jyväskylän ja Etelä-Savon kouluissa tällä viikolla: koulu ei selviä yksin. Oppilaalle tärkeintä on aikuinen, joka uskoo ja toimii. Vanhemmalle aihe on vaikea ottaa puheeksi, mutta hiljaisuus suojaa harvoin lasta. Opettajalle selvä velvollisuus ja koulutus antavat välineet toimia. Vaikein kysymys jää kaikille: miten koulu tukee sekä lasta, johon väkivalta on kohdistunut, että lasta, joka on sitä tehnyt?

Utah houkuttelee vanhemmat pelaamaan matematiikkaa lastensa kanssa

Salt Lake Cityn lähellä sijaitsevan Plymouth Elementary Schoolin luokassa oli koolla 15 vanhempaa ja heidän pienet lapsensa, kun Utahin osavaltion tiede- ja matematiikkakasvatusta edistävän viraston Utah STEM Action Centerin edustaja kysyi, onko joku kuullut tai sanonut, ettei ole "matikkaihminen". Useimmat kädet nousivat (The Hechinger Report). Hänen mukaansa vanhemmat jakavat hänelle usein omia matematiikkatraumojaan. Moni ajattelee, ettei ole pätevä tekemään matematiikkaa lastensa kanssa ja että opetus kuuluu opettajille koulun alkaessa. Viraston syyskuussa 2022 käynnistynyt MILO & Friends -hanke pyrkii rohkaisemaan vanhempia puhumaan matematiikasta pienten lastensa kanssa jo ennen kouluikää. Granite School Districtin perheyhteistyöohjelma on järjestänyt tilaisuuksia yhdessä viraston kanssa kolmen vuoden ajan (The Hechinger Report).

Taustalla on huoli. Tutkijoiden mukaan vahva pohja matematiikassa on keskeistä, kun halutaan kaventaa varakkaiden ja köyhien perheiden lasten välistä eroa. Silti vain harvat ohjelmat Yhdysvalloissa kannustavat vanhempia tukemaan lasten varhaisia matematiikan taitoja, vaikka varhaista lukutaitoa edistetään paljon (The Hechinger Report). Kansallisessa arvioinnissa ero parhaiten ja heikoimmin menestyneiden lukion viimeisen luokan oppilaiden matematiikan tuloksissa oli suurempi kuin minään vuonna ainakaan vuoden 2005 jälkeen. Neljännen, kahdeksannen ja kahdennentoista luokan keskimääräiset tulokset jäivät vuonna 2024 vuoden 2019 tason alle. Lukion viimeisen luokan oppilaista vain 33 prosentilla oli vuonna 2024

riittävät valmiudet korkeakoulun perustason matematiikkaan, kun vuonna 2019 osuus oli 37 prosenttia. Stanfordin yliopiston emeritaprofessorin mukaan mustat ja latinotaustaiset lapset sekä pienituloisten perheiden lapset ovat jo kouluun tullessa yliedustettuina niiden joukossa, joiden matematiikan taidot ovat heikot. Jutun mukaan varhain opitut laskutaidot ennustavat matematiikan osaamista koko kouluajan, korkeakouluun hakeutumista ja myöhempiä tuloja (The Hechinger Report).

Hanke valitsi satojen pelien joukosta yhteistyöpelin nimeltä Happy Bunny, koska se on niin yksinkertainen, ettei vanhempi ja lapsi voi pelata sitä väärin. Jutun mukaan tutkimukset osoittavat, että matematiikkaan liittyvät lautapelit ovat tehokas ja helppo tapa lähestyä aihetta lapsen kanssa. Pelissä heitetään noppaa, verrataan väriä pelilaudan ruutuihin ja edetään seuraavaan oikean väriseen ruutuun. Porkkanoita nostetaan ruudun osoittama määrä ja lajitellaan kahteen kasaan. Viraston edustajan mukaan pelissä harjoitellaan muun muassa järjestystä, numeromerkkien tunnistamista ja sen ymmärtämistä, että viimeinen luku kertoo joukon koon (The Hechinger Report).

Mitä Suomessa voi oppia? Utahin hanke sanoo ääneen asian, josta puhutaan harvoin: monella aikuisella on oma matematiikkatrauma, joka voi siirtyä hiljaa lapselle. Ratkaisuksi tarjotaan peliä eikä läksyjä. Viikon toisessa jutussa todetaan, että suomalaisnuoret olivat tuoreimmassa PISA-mittauksessa matematiikassa sijalla 22 (Yle). Vanhemmalle viesti on vapauttava: lapsen kanssa voi laskea porkkanoita, vaikka omat kouluvuodet matematiikan tunneilla olisivat olleet kipeitä. Opettajalle ja varhaiskasvattajalle hanke on esimerkki siitä, että kodin ja koulun yhteistyö voi alkaa yhteisestä pelihetkestä.

Englannin varhaiskasvatus pärjää, vaikka panostuksia on purettu

Guardian-lehden pääkirjoitus nostaa esiin hyviä uutisia Englannin pienimmistä lapsista. OECD:n tämänvuotisessa varhaisen oppimisen ja lasten hyvinvoinnin tutkimuksessa Englannin viisivuotiaat menestyivät hyvin ja olivat sosiaalis-emotionaalista kehitystä mittaavassa osiossa kärjessä (The Guardian). Lehti muistuttaa itse, että tutkimus on uudempi ja otokseltaan paljon pienempi kuin PISA, joten tuloksia ei pidä pitää ehdottomana totuutena. Kyse on mielipidekirjoituksesta, joka tulkitsee tuloksia lehden omasta näkökulmasta.

Pääkirjoituksen mukaan vahvuudet ovat perintöä Työväenpuolueen hallituksen aikanaan käynnistämästä Sure Start -ohjelmasta ja siihen tehdyistä investoinneista, vaikka suuri osa ohjelmasta purettiin konservatiivien ja liberaalidemokraattien hallituksen säästöpolitiikassa. Englannin varhaiskasvatuksen ohjausasiakirjaa arvostetaan kansainvälisesti. Rahoitusta on lisätty valtavasti ja työssä käyvät vanhemmat ovat oikeutettuja 30 tunnin viikoittaiseen hoitoon lapsen yhdeksän kuukauden iästä kouluikään (The Guardian). Huolia on silti. Yhä useampi lapsi tulee kouluun ilman perustaitoja, kuten portaiden kiipeämistä, eikä heikommassa asemassa olevien ja varakkaampien perheiden lasten välinen ero osaamisessa ole kadonnut. Terveysministeri ilmoitti hiljattain laajentavansa Healthy Babies -ohjelmaa useampiin perhekeskuksiin.

Lehti kritisoi mallia, jossa julkinen raha seuraa työssä käyvien vanhempien kysyntää sen sijaan, että rakennettaisiin kaikille avoimia palveluja. Sen mukaan perheet, joissa vanhemmat eivät ole töissä, saavat vähemmän tukea ja yksityiset palveluntuottajat hakeutuvat varakkaille alueille, joilla lisätuntien ja maksujen periminen on helpompaa. Konservatiivit ehdottavat 100 000 punnan tulorajan poistamista, mutta lehden mukaan 700 miljoonan punnan uudistus palkitsisi varakkaampia perheitä. Kilpailuviranomainen on todennut yksityisten toimijoiden tehneen ylisuuria voittoja lastensuojelun palveluissa. Entisen opetusministerin pyytämän selvityksen pitäisi lehden mukaan näyttää, tapahtuuko samaa päiväkodeissa (The Guardian). Pääkirjoitus muistuttaa myös lontoolaisessa päiväkodissa tapahtuneesta taaperoiden hyväksikäytöstä. Sen mukaan valvontaa on vahvistettava ja tarkastusviranomainen Ofstedin siirtyminen tiheämpiin tarkastuksiin oli hyvä ratkaisu.

Mitä tästä voi oppia Suomessa? Varhaisvuosiin tehty pitkäjänteinen panostus voi kantaa vielä vuosia sen jälkeen, kun ohjelma on purettu. Yhtä tärkeää on kysymys siitä, kenelle palvelu on rakennettu. Suomessa yli kolmevuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen on noussut 92 prosenttiin mutta jää yhä muiden Pohjoismaiden 96-97 prosentista (opetus- ja kulttuuriministeriö). Englannin keskustelu muistuttaa kysymään, keitä ovat ne lapset, jotka jäävät ulkopuolelle ja kenen ehdoilla palvelu on suunniteltu.

05 Kodin ja koulun välissä

Kotiopetus, joka päättyi yhteen "enkä tee" -aamuun

Janakkalalainen kolmen lapsen äiti päätti opettaa lapsensa kotona jo ennen kuin ensimmäinen lapsi syntyi (Yle). Hänelle yhteinen aika on perheen liimaa, jota koulupäivät vähentävät. Koulussa kaikki joutuvat hänen mukaansa samaan muottiin, samoihin aikatauluihin ja ohjeisiin ja pahimmillaan lasta kiusataan. Hän kokee myös, että koulun opetuksessa näkyy tietty maailmankuva esimerkiksi ilmastosta ja sukupuolesta. Suomi on hänen mielestään yhden totuuden maa, jossa lapset pitää laittaa kouluun ja jossa erilaisuutta ei siedetä (Yle).

Kotiopetuksesta keskustellaan nyt paljon. Suomessa vanhemmalla on lain mukaan oikeus päättää, käykö lapsi koulua vai opetetaanko häntä kotona ja kunnalle riittää ilmoitus. Suojelupoliisin mukaan viranomaisten on erittäin vaikea valvoa kotiopetuksessa ja epävirallisissa kotiopetuskouluissa annettavaa opetusta (Yle). Keskustelua on lisännyt myös uutisointi noin kaksi vuotta sitten jäljettömiin kadonneesta perheestä, jonka tapaukseen liittyi kiista kotiopetuksesta. Ylen MOT-toimituksen tuoreessa dokumentissa selvisi toinenkin tapaus, jossa kotiopetukseen ilmoitettua, vakavasti laiminlyötyä lasta pidettiin piilossa viranomaisilta. MOT tietää myös useista tapauksista, joissa lasten edistymistä arvioivilla tutkivilla opettajilla on ollut vaikeuksia saada yhteys perheeseen, eivätkä he aina tiedä edes sitä, missä maassa lapsi on. Lastensuojelu ei juuri voi puuttua oppimiseen, jos kotona asiat ovat muuten kunnossa. Oppivelvollisuuden valvonnan laiminlyönnistä voi tehdä rikosilmoituksen, mutta tuomiot ovat Suomessa yksittäisiä (Yle). Suojelupoliisin mukaan koululla on keskeinen merkitys lasten ja nuorten väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisyssä ja huolena on, että kotiopetus voi vaikuttaa radikalisoitumiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö aloitti keväällä kotiopetuksesta selvityksen, jonka on kerrottu valmistuvan syksyllä (Yle).

Äitiä puistattaa ajatus valvonnan kiristymisestä, joka lisäisi hänen mielestään isoveli valvoo -henkeä yhteiskunnassa. Hän tuntee vain perheitä, jotka näkevät erittäin paljon vaivaa lastensa oppimisen eteen, eikä tunnista ilmiötä, että lapsia eristettäisiin. Oikeasti hädässä olevan lapsen kohdalla viranomaisten pitää hänen mukaansa mennä ja pelastaa se lapsi (Yle). Perheestä on tehty kaksi lastensuojeluilmoitusta sen jälkeen, kun vanhemmat kertoivat kotikoulustaan mediassa. Toisessa huolena oli se, ettei lapsia päästetä kouluun. Ilmoituksissa mainittiin myös huoli "helvetillä pelottelusta", koska äiti on uskossa. Hän piti tarpeettomana joutua selittämään viranomaiselle uskoaan lehtijutun takia, varsinkin kun jutussa ei edes puhuttu helvetistä.

Sitten tuli maanantaiaamu, jolloin lapsilta kuului yksi "enkä tee" liikaa. Kotiopetus on äidin mukaan ympärivuorokautista työtä, joka ottaa veronsa. Rajan tullessa vastaan hän sanoi lapsilleen, että he voivat mennä kouluun ja sanoa siellä "enkä tee" (Yle). Nyt koulua on takana viikkoja ja tyttäret kertovat koulupäivän menneen hyvin. Toinen pitää koulusta, koska siellä on paljon uusia kavereita. Toisaalta kotikoulussa sai nukkua pitkään. Äidin mukaan jokainen vanhempi haluaisi suojella lastaan kaikelta kivulta, mutta se ei ole mahdollista. Hän uskoo, että jokainen kotona rauhassa vietetty päivä on tehnyt lapsista valmiimpia kohtaamaan maailman. Hänen mielestään kotiopetuksessa lapset eivät jää akateemisesti mistään paitsi (Yle).

Tarinassa on kolme näkökulmaa, jotka kaikki ovat todellisia. Vanhemman näkökulmasta kotiopetus on rakkautta, läheisyyttä ja halua suojata lasta kiusaamiselta ja arvoilta, joita hän ei jaa. Samalla tarina kertoo rehellisesti uupumuksesta. Opettaminen on raskasta työtä, minkä tietää jokainen opettaja, joka kohtaa luokallisen "enkä tee" -aamuja. Viranomaisen näkökulmasta kyse on siitä, että muutaman lapsen hätä voi jäädä piiloon, koska valvonta on vaikeaa. Lapsen näkökulma kuuluu jutussa lyhyesti: kaverit ja pitkät aamu-unet. Kipein kysymys on se, miten jokaisen lapsen oikeus oppimiseen ja turvaan varmistetaan ilman, että jokaista kotiopettavaa perhettä kohdellaan epäiltynä. Ministeriön selvityksen arvo mitataan sillä, vastaako se tähän. Päätökset valvonnasta tekevät lopulta ministeriö ja eduskunta, mutta seuraukset kantavat lapset ja perheet.

Sijoittajan viesti: pienet luokat, data käyttöön ja kännykkä pois sohvalta

Kasvuyrityksiin sijoittava pääomasijoittaja muistelee Ylen jutussa yläkouluaan Itä-Helsingin Roihuvuoressa 30 vuoden takaa. Luokassa, jossa oli 13 oppilasta, opettajalla oli hänen mukaansa aikaa opettaa kaikkia ja puuttua ongelmiin, vaikka lama-ajan nuorten meno oli välillä villiä (Yle). Nyt häntä huolettaa oppimistulosten lasku. Hänen omassa työssään huiput ovat parempia kuin koskaan, mutta jo keskitason osaajissa näkyy pudotus. Samaan aikaan uudet yritykset syntyvät kvanttilaskennan, tekoälyn, robotiikan ja bioteknologian aloille, minkä vuoksi peruskoulun pitää hänen mukaansa valmistaa nuoret oppimaan yhä vaikeampia asioita. Jutun otsikossa hänen viestinsä vanhemmille on suora: kännykän tuijottaminen sohvan nurkassa pitäisi lopettaa.

Keväällä julkaistussa Radikaalit ratkaisut -kirjassa hän ehdottaa kollegansa kanssa kolmea keinoa. Ensimmäinen on enintään 16 oppilaan luokat, jotta opettajilla olisi työrauha ja mahdollisuus opettaa kaikkia, vaikka hän sanoo itse, ettei pelkkä luokkakoon pienentäminen riitä (Yle). Toinen on datan käyttö. Hänen mukaansa syrjäytymistä ennakoivat merkit, kuten kavereiden puute, eristäytyminen ja mielenterveyden ongelmat, näkyvät jo varhain. Tietoa kertyy jo nyt Wilmasta eli kodin ja koulun viestintäpalvelusta, viranomaisten verkkopalveluista ja sosiaalisesta mediasta. Hän ihmettelee, että tietosuojaan vedotaan, vaikka somejätit tietävät ihmisistä paljon. Ensimmäisiin merkkeihin, kuten lukemisen ja laskemisen vaikeuksiin, pitäisi hänen mukaansa tarttua heti. Varhainen puuttuminen ei hänen mukaansa nyt toimi, jos peruskoulusta pääsee läpi nuoria, jotka eivät osaa kunnolla lukea. Kolmas keino on kouluttaa yli oman tarpeen ja tehdä Suomesta houkutteleva yliopistomaa samaan tapaan kuin Alankomaat, joka on laskenut saavansa ulkomaisista opiskelijoista enemmän tuloja kuin se heihin sijoittaa. Suomeen tulleista opiskelijoista yli puolet jää maahan, mutta heidän on vaikea löytää oman alansa töitä. Hän varoittaa, että maahanmuuttovastaisuus ei ratkaise mitään ja keskustelun pitää muuttua osaajamyönteiseksi (Yle).

Huolen taustalla ovat luvut. Ylen mukaan suomalaisten 15-vuotiaiden lukutaito oli tuoreimmassa PISA-mittauksessa laskenut sijalle 17 ja matemaattiset taidot sijalle 22, vaikka osaaminen on yhä OECD-maiden keskiarvon yläpuolella. Sijoittajan mukaan se ei riitä (Yle). Sitran tuoreen julkaisun mukaan talouskasvusta 50-70 prosenttia perustuu ihmisten osaamiseen. Suomessa on arviolta lähes 70 000 syrjäytynyttä nuorta, joista suurin osa on poikia ja sijoittaja itse puhuu siitä, että pian heitä on 100 000. Ensimmäinen luku on nykyarvio, jälkimmäinen hänen ennusteensa.

Ehdotukset ovat yhden vaikuttajan näkemyksiä eivätkä tutkimustuloksia, mutta ne osuvat viikon muihin aiheisiin. Pienemmät luokat vaativat enemmän opettajia aikana, jolloin OECD:n mukaan opettajista on pulaa monissa maissa ja päättäjiä kehotetaan varautumaan pienempään opettajakuntaan (OECD). Datan käyttö on ehdotuksista vaikein. Lapselle varhainen tunnistaminen voi tarkoittaa apua ajoissa, mutta se voi myös tarkoittaa leimaa, jos tietoa käytetään ilman lapsen ja perheen tietoa tai suostumusta. Opettajalle on eri asia kirjata merkintä Wilmaan viestiäkseen kodin kanssa kuin tietää, että sama merkintä voi päätyä ennustamaan lapsen tulevaisuutta. Huoltajalle kysymys on luottamuksesta: kuka tietoja käyttää, mihin ja kuka päättää? Hyödyt ja riskit toteutuvat vasta käytännön ratkaisuissa ja ne pitää punnita avoimesti. Sijoittajan terävin huomio jää silti mieleen. Nuoren päästessä peruskoulusta läpi osaamatta lukea kunnolla kyse ei ole tiedon puutteesta vaan siitä, että tieto ei johda tekoihin. Sama ajatus kuului tällä viikolla Jyväskylästä: seurannasta pitää siirtyä toimiin (Yle).

OSA 2 · LÄHITARKASTELUSSA

Lähitarkastelussa

TÄSSÄ OSASSA

06 Kiirehtimättä kohti ymmärrystä
07 Tutkimus
08 Hankkeet ja rahoitus

06 Kiirehtimättä kohti ymmärrystä

Musiikin tunti näyttää koulupäivän kevyimmältä hetkeltä, mutta tällä viikolla se nosti esiin yhden koulun vaikeimmista kysymyksistä. Missä kulkee raja kodin vakaumuksen ja kaikille yhteisen koulun välillä, kuka rajan vetää ja kuka elää sen seurausten kanssa?

Yle haastatteli 12 opettajaa tilanteista, joissa oppilaan kodin vakaumus on vaikuttanut siihen, miten vanhempien mielestä musiikkia saisi lapselle opettaa. Opetushallitukseen saapuu tasaiseen tahtiin kyselyitä muutoksista, joita huoltajat ovat pyytäneet musiikinopetukseen. Opettajien saamat pyynnöt ulottuvat soittamisen täyskiellosta aina toiveeseen, että Uuden musiikin kilpailu ja Euroviisut jätettäisiin pois tunneilta. Ylen tietojen mukaan toiveita esittävät erityisesti muslimitaustaiset vanhemmat sekä vanhemmat, joilla on voimakas kristillinen vakaumus. Kaikki haastatellut eivät esiintyneet omalla nimellään, koska se olisi voinut tuottaa heille vaikeuksia työelämässä: niin arasta asiasta on kyse. Aihe myös kuumentaa tunteita, sillä jutun kommentointi suljettiin samana päivänä moderoinnin ruuhkautumisen vuoksi. Opetushallituksen musiikin opetusneuvoksen mukaan musiikinopetuksen on Suomessa ajateltu tukevan kulttuurista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Siksi vanhempien toiveilla on merkitystä, joka ulottuu yksittäistapauksia laajemmalle (Yle).

Jyrkin esimerkki tulee pääkaupunkiseudulta, jossa alakoulun luokanopettajana toiminut musiikinopettaja kertoo saaneensa työnantajaltaan ohjeen: kolme oppilasta on siirrettävä luokasta ulos aina, kun tunnilla soitetaan soittimia tai kuunnellaan musiikkia. Perheen uskonnollinen vakaumus kielsi kuuntelemasta soitinten ääniä, mutta säestyksetön laulu ja kehorytmit olivat sallittuja. Muiden soittaessa oppilaat tekivät lisätehtäviä luokan ulkopuolella (Yle). Kaksi muuta musiikinopettajaa kertoi tapauksesta, jossa oppilas suoritti alakoulun musiikin oppimäärän soitto-osuudet itsenäisillä kirjallisilla tehtävillä (Iltalehti). Opetushallituksen musiikin opetusneuvoksen mukaan sellainen ei ole opetussuunnitelman mukaan sallittua. Hän vertaa musiikkia kotitalouteen, jota ei opita reseptejä lukemalla: musiikin suoritusta ei voi hyväksyä, jos oppilas ei musisoi millään tavalla (Yle).

Tässä kohdassa keskustelu siirtyy helposti aikuisten väliseksi punninnaksi vanhempien oikeuksista, koulun velvollisuuksista ja viranomaisen ohjeista, jolloin näkymättömiin jää lapsi. Pääkaupunkiseudun opettaja kertoo osan oppilaista osoittaneen itse kiinnostusta soittamiseen vanhempien kiellosta huolimatta. Hän kuvaa tilannetta eettiseksi ongelmaksi, johon opettajalla ei ole valmista vastausta (Yle). Yli 20 vuotta musiikkia opettanut kollega muistuttaa, että oppitunneille osallistuminen on nuorelle velvollisuuden lisäksi oikeus. Hänen mukaansa jokaisen suomalaisen nuoren pitäisi oppia nämä perustaidot ja perustiedot (Yle). Lapsi, joka poistuu luokasta aina muiden ottaessa soittimet esiin, voi menettää muutakin kuin soittotaidon: hän voi jäädä ulkopuolelle siitä yhteisestä tekemisestä, jonka varaan musiikinopetuksen osallisuus rakentuu. Samalla lapsi kantaa aikuisten ristiriitaa: jos hän haluaa soittaa ja koti kieltää, kumpaa hänen pitäisi kuunnella?

Vallan kysymys on tässä selvä: valta jakautuu monelle, kun taas vastuu valuu alaspäin. Opetushallituksen linjan mukaan vastaus löytyy opetussuunnitelman perusteista. Opettajia, jotka toivovat ohjetta hankaliin tilanteisiin, opetusneuvos neuvoo katsomaan perusteita, joissa lukee, mitä pitää tehdä (Yle). Pääkaupunkiseudun tapauksessa ohjeen oppilaiden siirtämisestä antoi kuitenkin työnantaja. Opettaja toteuttaa, huoltaja pyytää ja lapsi elää järjestelyn kanssa, joka säästää aikuiset avoimelta riidalta mutta jonka hinnan voi maksaa lapsen oppiminen. Opetushallituksen vastaus on periaatteessa yksiselitteinen, mutta opettajalle vaikein osa ei silti ole normin lukeminen. Vaikeinta on soveltaa normia keskustelussa perheen kanssa, joka kokee asian omantunnon kysymykseksi.

Siinä keskustelussa opettaja on usein yksin. Pääkaupunkiseudun opettajan mukaan musiikinopettaja joutuu käymään katsomusdialogia eli keskustelua eri vakaumusten välillä ilman koulutusta. Itse hän kävi keväällä Helsingin yliopiston kurssin katsomuksellisesta moninaisuudesta koulussa. Hän kertoo kurssin auttaneen häntä ymmärtämään tilanteita paremmin ja toivoisi vastaavaa koulutusta kaikille opettajille (Yle). Vantaalla yli kymmenen vuotta opettanut musiikinopettaja kuvaa toisenlaista arkea,

jossa toiveet ovat hänen kokemuksensa mukaan harvinaisia. Tilanteita tulee lähinnä ramadanin aikana ja sekin vaihtelee perheittäin: osa musisoi normaalisti, osa ei. Hän on antanut vaihtoehtoisia tehtäviä, kuten esitelmän tekemistä käytävässä. Hän myöntää myös suoraan, ettei ole jaksanut ryhtyä asiasta taistelemaan (Yle). Hänen rehellisyytensä on arvokasta, sillä siitä näkee, mitä tapahtuu yksittäisen opettajan joutuessa ratkaisemaan periaatteellisen kysymyksen kesken työpäivän: helpoin ratkaisu vie usein lapsen pois luokasta.

Saman opettajan kokemuksesta löytyy myös oivallus, joka auttaa ymmärtämään vanhempia. Kerran ramadanin aikana oppilas ei voinut tehdä edes esitelmää musiikista, joten opettaja ehdotti aiheeksi rukouslaulua. Opettajan kutsuttua sitä musiikiksi oppilas pahoitti mielensä, sillä hänelle kyse ei ollut musiikista vaan rukoilusta. Opettaja pohtii, että musiikin tehtävä ymmärretään eri kulttuureissa eri tavoin (Yle). Suomalaisessa koulussa musiikki on oppiaine, kun taas jonkin perheen elämässä sama asia voi liittyä pyhään tai olla siitä tarkasti erotettava. Siitä näkökulmasta vanhemman pyyntö ei näytä koulun vastustamiselta vaan yritykseltä suojella jotakin, mikä perheelle on arvokasta.

Useimmiten ratkaisu löytyy puhumalla. Yli 20 vuotta opettanut musiikinopettaja kertoo äidistä, joka toivoi keskittymistä klassiseen musiikkiin. Opettaja näytti hänelle opetussuunnitelman, jossa mainittiin muun muassa rumpujen soitto. Äiti totesi, ettei lapsi soita tällaista vapaa-ajallaan, mutta lapsi saattoi silti osallistua, koska soittaminen on osa opetusta. Opettajan mukaan useimmat vakaumukselliset perheet myöntyvät neuvottelun edessä, koska koulussa noudatetaan yhteisiä toimintatapoja. Jehovan todistajiin kuuluvat oppilaat sanovat hänen mukaansa tyypillisesti itse, etteivät halua laulaa joululauluja. Usein he myös ehdottavat itse seuraavansa tuntia normaalisti laulamatta. Vanhoillislestadiolaiset taas toivovat tyypillisesti, ettei heidän tarvitse katsoa elokuvia, jolloin oppilas voi hakea aiheesta tietoa ja kirjoittaa esseen. Opettaja kysyy usein huoltajilta itseltään, miten tilanteessa heidän mielestään kannattaisi toimia (Yle). Ylen soittokierros pääkaupunkiseudun rehtoreille osoitti saman: asia on ollut ajoittain käsittelyssä, mutta se ei yleensä aiheuta hankausta. Tilanteet ratkaistaan useimmiten kunnioittavalla keskustelulla (Yle).

Kaikessa ei joustettu: yhden opettajan mukaan huoltaja yhdisti Euroviisujen kappaleet ”sateenkaari-ideologiaan”. Opetussuunnitelma painottaa oppilaiden omia musiikillisia kiinnostuksen kohteita ja tutustumista ympäröivään musiikkimaailmaan. Euroviisut pysyivät tuntisuunnitelmissa toiveesta huolimatta (Yle). Tässä koulu veti rajan eikä rajannut opetusta sen mukaan, mitä yksi perhe piti ideologiana.

Jännite ei kulje vain yhteen suuntaan. Ilta-Sanomat muistuttaa Espoon kiistasta, jossa espoolainen perheenisä jätti kesällä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen kanteen Espoon kaupunkia vastaan. Taustalla on riita koulun juhlissa esitetyistä kappaleista Varpunen jouluaamuna ja Suvivirsi. Asiassa Espoo sai aiemmin 10 000 euron uhkasakon, minkä lisäksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta suositti kaupunkia maksamaan oppilaalle 2 500 euron ja huoltajalle 750 euron hyvityksen. Kaupunki hylkäsi korvausvaatimukset kesäkuussa ja katsoi, ettei syrjintää ole tapahtunut. Isän mukaan asia voidaan tarvittaessa viedä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Ylen mukaan musiikinopetus on tunnuksetonta, mutta joulun alla ohjelmistoon kuuluvat silti joululaulut, jolloin oppilaan uskonnollinen tausta voi nousta esiin (Yle). Vakaumus ja koulun musiikki voivat siis törmätä hyvin eri kohdissa: yhdelle perheelle kysymys koskee soitinmusiikkia tai Euroviisuja, toiselle koulujuhlan perinteisiä lauluja.

Onko joustava suhtautuminen kehitystä vai taantumusta? Aineiston perusteella vastaus riippuu siitä, joustetaanko sisällöstä vai oppimisesta. Oppilas, joka seuraa tuntia ja jättää yhden laulun laulamatta, oppii yhä sen, mitä opetussuunnitelma edellyttää. Sama pätee oppilaaseen, joka kirjoittaa elokuvan katsomisen sijaan esseen samasta aiheesta: silloin jousto on kunnioitusta. Oppilaan suorittaessa soitto-osuudet kirjoittamalla jousto on puolestaan muuttunut oppimisen poistamiseksi. Opetushallituksen mukaan tällainen järjestely on opetussuunnitelman vastainen (Yle). Pitkään opettanut musiikinopettaja ei usko nuoren vahingoittuvan, jos tämä kuulee koulussa rytmimusiikkia tai soittaa ryhmässä, olipa oma vakaumus mikä tahansa (Yle). Vakaumuksellinen vanhempi voi nähdä asian toisin. Hänen huolensa on aito, vaikka koulu ei voisi siihen kaikilta osin suostua.

Opettajien kokemuksista erottuu muutama toimiva tapa (Yle). Huoltajalle näytetään opetussuunnitelma konkreettisesti ja häneltä kysytään, miten hänen

mielestään kannattaisi toimia. Oppilaan omat ehdotukset otetaan vakavasti ja korvaava tehtävä rakennetaan niin, että se opettaa samaa asiaa. Opettajat puolestaan saavat koulutusta katsomuksellisesta moninaisuudesta. Rakenteen tasolla on kysyttävä vielä yksi asia: voiko yksittäisen opettajan jättää arvioimaan, milloin työnantajan ohje ja opetussuunnitelma ovat ristiriidassa?

Oppilaalle tärkein viesti on, että musiikin tunti on hänen oikeutensa ja hänen äänensä pitää kuulua aikuisten päättäessä hänen osallistumisestaan. Opettajalle se tarkoittaa lupaa pitää kiinni oppimisesta silloinkin, kun sisällöissä joustetaan. Vanhemmalle jää kysymys, joka ei ole helppo: miten suojella perheen vakaumusta niin, ettei lapsi jää paitsi siitä, mitä jokaisen lapsen pitäisi koulussa oppia?

---

07 Tutkimus

Viikon neljä tutkimusta ovat kaikki preprinttejä, joten niitä ei ole vertaisarvioitu.

Lukemisen ja laskemisen alkeet leireillä Pohjois-Nigeriassa (preprint)

Tutkimus on julkaistu EdArXiv-palvelussa preprinttinä, joten sitä ei ole vertaisarvioitu. Tutkijoiden mukaan kehittyvissä maissa on viimeisen vuosikymmenen aikana kokeiltu useita keinoja vahvistaa lasten luku- ja laskutaidon perusteita, joista osaa on myös arvioitu huolellisesti. Pakolaisleireillä ja maan sisäisten pakolaisten leireillä elävien lasten oppimisesta tällaista näyttöä on tutkijoiden mukaan kuitenkin niukasti.

Tutkimus arvioi FastTrack-ohjelmaa, joka on teknologiaa hyödyntävä ja lapsen itsenäiseen työskentelyyn perustuva nopeutettu perustaitojen ohjelma. Se on suunniteltu koulun ulkopuolelle jääneille lapsille, jotka elävät Pohjois-Nigeriassa maan sisäisten pakolaisten leireillä. Maan sisäisiä pakolaisia ovat ihmiset, jotka ovat joutuneet jättämään kotinsa mutta ovat yhä omassa maassaan. Ohjelman tavoitteena on, että lapset oppivat arjessa toimivan luku- ja laskutaidon.

Kvasikokeellisessa tutkimuksessa oli mukana 826 lasta, joista 676 osallistui ohjelmaan ja 150 oli vertailuryhmässä. Tutkijat raportoivat FastTrackin parantaneen lasten luku- ja laskutaitoa merkitsevästi ja pohtivat tuloksia hätätilanteiden koulutuspolitiikan kannalta.

Käytännössä tulos antaa toivoa: lapsi, jonka koulunkäynti on katkennut, voi saada perustaidoista kiinni myös oloissa, joissa tavallista koulua ei ole. Tutkimus herättää kysymyksen, joka koskee myös suomalaista koulua: miten lasta, jonka koulupolku on katkennut pakon vuoksi, tuetaan niin, että perustaidot vahvistuvat nopeasti eikä lapsi silti jää yksin koneen ääreen?

Tutkimus ei osoita, että ohjelma toimisi kaikkialla. Kvasikokeellisessa asetelmassa lapsia ei jaeta ryhmiin arpomalla, joten ryhmät voivat erota toisistaan jo lähtötilanteessa, jolloin osa erosta voi johtua muusta kuin ohjelmasta. Vertailuryhmä on myös selvästi pienempi kuin osallistujien ryhmä. Otsikossa puhutaan kokeellisesta näytöstä, vaikka itse asetelma kuvataan kvasikokeelliseksi. Kaiken kaikkiaan tulos koskee yhtä ohjelmaa yhdessä ympäristössä.

Autististen oppilaiden tuki: luokkaa tärkeämpää on tuen laatu (preprint)

Katsaus on EdArXivissa julkaistu preprint, eikä sitä ole vertaisarvioitu. Taustalla on Yhdysvaltain tilanne, jossa luokissa on autistisia oppilaita enemmän kuin koskaan mutta jossa opettajat ja koulunkäyntiavustajat kertovat silti saaneensa vain vähän koulutusta useimpiin niistä keinoista, joita tutkimus tukee. Katsaus kokoaa tutkimusta luokan tukikeinoista, opettajankoulutuksesta ja inkluusiosta eli autistisen oppilaan opiskelusta yleisopetuksen luokassa. Lisäksi se tarkastelee opettajien itseluottamusta ja sitä, mitä autistiset ihmiset itse sanovat tukikeinojen tavoitteista.

Katsauksesta nousee kolme havaintoa. Ensinnäkin opettajille suositelluilla luokkahuonekeinoilla on todellista tutkimusnäyttöä, mutta näytön vahvuus vaihtelee paljon keinosta toiseen. Toiseksi koulutus muuttaa opettajan toimintaa todennäköisemmin silloin, kun se on täsmällistä ja käytännönläheistä ja kun sitä seuraa valmennus. Näyttö koulutuksen vaikutuksesta opettajan itseluottamukseen on

kuitenkin vahvempaa kuin näyttö vaikutuksesta luokan käytäntöihin tai oppilaiden tuloksiin. Kolmanneksi autistisen oppilaan sijoittaminen yleisopetuksen luokkaan ei itsessään auta, vaan ratkaisevaa on tuen laatu luokan sisällä. Kirjoittaja päätyy malliin, jossa opettajankoulutus yhdistää perustiedot, harjoittelun, valmennuksen ja huomion siihen, mitä autistiset oppilaat itse koululta haluavat.

Oppilaalle hyvä koulu ei ole pelkkä paikka luokassa vaan toimivaa tukea, johon kuuluu myös oikeus tulla kysytyksi, mitä hän koulultaan toivoo. Opettajalle viesti on, että itseluottamuksen kasvu ei vielä tarkoita luokan käytäntöjen muuttumista, sillä muutos tarvitsee harjoittelua ja valmennusta. Vanhemmalle olennainen kysymys on, millaista tukea luokassa on, koska pelkkä tieto siitä, missä luokassa lapsi opiskelee, ei vielä kerro tuen laadusta.

Katsaus ei tuo uutta aineistoa vaan kokoaa olemassa olevaa tutkimusta, jonka heikkoudet kirjoittaja myös nostaa esiin: suuria tutkimuksia on vähän ja moni tulos nojaa pieniin tutkimuksiin ja itsearviointikyselyihin. Lisäksi autistisilla ihmisillä on ollut vähäinen rooli päätettäessä, mitä onnistumiseksi lasketaan. Katsaus koskee Yhdysvaltoja.

Koulujen vertailu yhden vuoden tiedoilla on epävarmempaa kuin näyttää (preprint)

Tutkimus on preprint, eikä sitä ole vertaisarvioitu. Se tarttuu tuttuun asetelmaan, jossa etsitään kouluja tai koulupiirejä, jotka pärjäävät oppilaidensa taustaan nähden odotettua paremmin. Tutkijoiden mukaan tällaiset analyysit ovat yleisiä tutkimuksessa, journalismissa ja hyväntekeväisyydessä. Lähes kaikki niistä nojaavat yhden vuoden tietoihin ja ottavat huomioon vain sosioekonomisen taustan.

Aineisto tuli viideltä yhdysvaltalaiselta alueelta: mukana olivat New Yorkin kaikki 59 paikallista koulupiiriä sekä New Jerseyn 328, Massachusettsin 347, Floridan 74 ja Texasin 1 018 koulupiiriä, kustakin usealta vuodelta. Malli ennusti sosioekonomisen taustan perusteella, millaisia tuloksia piiriltä voi odottaa. Vanhempien koulutustasoa se käytti silloin, kun tieto oli saatavilla. Tutkijat jakoivat jokaisen piirin poikkeaman odotetusta kahteen osaan, joista toinen on pysyvä ja piirille ominainen ja toinen vuodesta toiseen vaihtelevaa satunnaista kohinaa. Menetelmänä oli hierarkkinen malli ja empiirinen Bayes-kutistus, joka vetää epävarmoja yksittäisiä arvioita kohti keskiarvoa.

Piirien taustaan suhteutettu suoriutuminen osoittautui hyvin pysyväksi: sisäkorrelaatio, joka kuvaa tason pysyvyyttä vuodesta toiseen, vaihteli kaikilla viidellä alueella 0,662:n ja 0,878:n välillä. Lukuarvoina tarkasteltuina yhden vuoden arviot seurasivat pysyvää tasoa hyvin, sillä korrelaatio oli 0,88:n ja 0,95:n välillä. Oikeiden luokittelujen osuus jäi 35,4 ja 55,8 prosentin välille, kun piirit luokiteltiin odotettua paremmiksi, heikommiksi tai odotuksen mukaisiksi. New Jerseyssä, jossa tutkijat jakoivat 368 piiriä kolmeen luokkaan, vain 16,0 prosenttia piireistä tuki pelkän yhden vuoden tiedon perusteella varmaa väitettä siitä, onko piiri odotettua parempi vai heikompi. Piireistä 41,6 prosenttia oli varmasti odotuksen tasolla, kun taas loput 42,4 prosenttia vaativat lisänäyttöä.

Tutkijat testasivat myös tiedon lainaamista alueelta toiselle, mikä voi parantaa luokittelua huomattavasti. Lainaavan alueen laatu on lisäksi mitattavissa: kaksi vakainta aluetta paransi tuloksia kaikilla muilla alueilla, kun taas epävakain alue, Texas, heikensi tuloksia kaikkialla, mihin sitä sovellettiin. Sama ilmiö toistui koulumaailman ulkopuolella, kun tutkijat tarkastelivat 762 yhdysvaltalaisen korkeakoulun neljän vuoden valmistumisasteita. Tutkijoiden johtopäätös on, että yhden vuoden vertailut voivat yliarvioida omaa tarkkuuttaan huomattavasti. He tarjoavat testatun tavan raportoida tulokset rehellisemmin.

Käytännössä ero on tärkeä, sillä yhden vuoden luku kertoo melko hyvin, missä päin jakaumaa koulupiiri on, mutta se ei riitä leimaamaan piiriä onnistujaksi tai epäonnistujaksi. Koulua vertailun perusteella valitsevalle vanhemmalle yksittäinen sijoitus voi olla kohinaa. Rehtori ja opettaja voivat tutkimuksen perusteella kysyä, kuinka monen vuoden tietoon koulua koskeva arvio nojaa. Oppilaan koulu ei muutu huonoksi tai erinomaiseksi yhden vuoden luvun takia. Päättäjän tai toimittajan yhden vuoden luokittelusta tekemistä johtopäätöksistä osa voi perustua sattumaan.

Tutkimus ei osoita vertailujen olevan hyödyttömiä, koska lukuarvoina yhden vuoden arviot seurasivat pysyvää tasoa hyvin. Ongelma on se varmuus, jolla piirit sijoitetaan luokkiin. Aineisto on yhdysvaltalainen ja koskee koulupiirejä eikä yksittäisiä kouluja.

Miten opiskelijat jakavat ajattelutyön ChatGPT:n kanssa

(preprint)

Tutkimus on preprint, eikä sitä ole vertaisarvioitu. Tutkijoiden mukaan moni tutkimus arvioi generatiivisen tekoälyn vaikutusta oppimiseen testien, arvosanojen ja itsearvioiden kautta, jolloin tekoäly näyttäytyy joko oikotienä, joka korvaa ajattelun, tai tutorina, joka tukee oppimista. Tutkijoiden mielestä tällainen tuloksiin keskittyvä tapa ohittaa sen, miten vuorovaikutus muuttaa opiskelijan ajattelua. Opiskelija liikkuu tekoälyn epätasaisen osaamisen rajalla, jossa tekoäly on toisissa tehtävissä vahva ja toisissa heikko.

Tutkimus tarkasteli opiskelijoiden omaehtoista ChatGPT:n käyttöä yliopiston monitieteisellä tutkimuskurssilla. Kyseessä on pääosin laadullinen tapaustutkimus, joka yhdisti useita menetelmiä ja jonka aineistona oli 53 ChatGPT-keskustelulokia ja 112 opiskelijan kyselyvastaukset. Ihmisen ja tietokoneen vuorovaikutuksen tutkimuksen ja kognitiivisen filosofian pohjalta tutkijat rakensivat kognitiivisen työnjaon mallin, joka erottaa viisi vuorovaikutuksen tyyppiä: ajattelun laajentamisen, ulkoistamisen, tekoälyn sovittamisen omiin tavoitteisiin, ajattelun muuntumisen ja irrottautumisen. Lisäksi malli tunnistaa neljä roolia, joille tutkijat antavat nimet kyborgi, kentauri, haamu ja erakko.

Useimmiten opiskelijat laajensivat omaa ajatteluaan aktiivisesti. He myös ulkoistivat rajattuja tehtäviä, sovittivat tekoälyä omiin tavoitteisiinsa ja kertoivat ajattelunsa muuttuneen sekä rajoittivat toisinaan tekoälyn osuutta. Opiskelijat kokivat ChatGPT:n merkitsevästi enemmän ajattelua aktivoivaksi kuin ajattelua vähentäväksi. Tutkijoiden johtopäätös on, että vuorovaikutus kannattaa ymmärtää liikkuvana ajattelutyön jakamisena eikä pysyvänä riippuvuutena tai pelkkänä apuna. He peräänkuuluttavat tutkimusta ja opetusta, jotka keskittyvät työn tekemisen prosessiin.

Opettajalle tutkimus ehdottaa katseen siirtämistä valmiista tuotoksesta siihen, miten työ syntyi. Yksi keino on pyytää opiskelijaa näyttämään keskustelunsa tekoälyn kanssa ja pohtimaan, missä kohdin ajatus oli hänen omansa. Vanhemmalle kysymys ”käytitkö tekoälyä?” kertoo vähemmän kuin kysymys siitä, mitä nuori teki tekoälyn kanssa ja mitä se muutti hänen ajattelussaan. Opiskelijalle viesti on vapauttava: tekoälyn käyttö ei ole joko huijaamista tai oppimista, vaan ratkaisevaa on, kuka tekee ajattelutyön missäkin vaiheessa.

Tutkimus koskee yhtä yliopistokurssia ja omaehtoista käyttöä. Kokemus ajattelun aktivoitumisesta on opiskelijoiden oma arvio eikä mitattu oppimistulos, joten tutkimus ei osoita ChatGPT:n parantavan tai heikentävän oppimista. Tulokset koskevat yliopisto-opiskelijoita, eikä niitä voi suoraan siirtää peruskoululaisiin.

08 Hankkeet ja rahoitus

Työryhmä selvittää kahden valtion koulun siirtoa Helsingin kaupungille

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä arvioi kahden Opetushallituksen alaisuudessa toimivan koulun, Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun, siirtämistä Helsingin kaupungin vastuulle (Hankeikkuna). Työryhmän toimikausi on 1.8.-31.12.2026. Ylläpitäjän vaihdos koskettaa näiden koulujen oppilaita, huoltajia ja henkilöstöä.

Selvitys ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen toimivuudesta ja muutostarpeista

Opetus- ja kulttuuriministeriö on nimittänyt kaksi selvityshenkilöä selvittämään, miten ammatillisen koulutuksen vaativa erityinen tuki toimii ja mitä muutoksia se tarvitsee (Hankeikkuna). Ministeriö asetti selvitystyön tueksi ohjausryhmän 3.10.2025 (VN/28250/2025). Selvitys (Vaativa erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa: katsaus nykytilaan ja kehittämisehdotukset) julkaistiin 22.9.2026, minkä jälkeen ministeriö pyysi siitä lausuntoja 28.9.2026. Selvitys osuu samaan kysymykseen kuin viikon autismikatsaus: tuen arvo ratkeaa sen laadussa eikä siinä, mihin opiskelija sijoitetaan (katsaus). Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen olennaista on, saako nuori tukea, joka kantaa koko koulutuksen läpi,

kun taas opettajalle olennaista on, millaista osaamista ja valmennusta tuen toteuttaminen vaatii.

Lähteet

Education at a Glance: Valtaosa opettajista naisia, mutta opetuksen johtotehtävissä naiset edelleen aliedustettuina · Opetushallitus

Education at a Glance: Valtaosa opettajista naisia, mutta opetuksen johtotehtävissä naiset edelleen aliedustettuina · Opetus- ja kulttuuriministeriö

Suomessa korkeakoulutettujen osuus junnaa, muualla nousee – ”Tarvitsemme kasvutakuun” · OAJ

The challenge of teacher shortages · OECD Education and Skills Today

From kindergarten to disciplinary school: Texas sends kids as young as 6 to harsh alternative campuses · The Hechinger Report

Jyväskylässä koulupudokkaat halutaan napata ajoissa kiinni – kolmeen kouluun erityistukea tarjoavat ryhmät · Yle, Peruskoulu

Alakoululaiset kulkevat ääriliikkeiden tarroissa – ilmapiiri Oulun kouluissa on kiristynyt · Yle, Lapset ja nuoret

Nuorten radikalisoituminen nostaa päätään myös Etelä-Savossa – kunnat vastaavat haasteisiin yhteisillä ohjeilla · Yle, Lapset ja nuoret

Kaarinan ruotsinkielinen iltapäiväkerho unohti kolme lasta metsään · Yle, Lapset ja nuoret

Päiväkotien pihoille tuodaan metsämaata ja kasveja: tutkijat selvittävät, voiko niin ehkäistä allergioita · Yle, Lapset ja nuoret

Lakimuutoksilla turvataan toisen asteen koulutus myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa · Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi · Hankeikkuna

Oppivelvollisuuslakiin täsmennyksiä · Opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppivelvollisuuslain tarkentaminen ja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen kehittäminen · Hankeikkuna

Thousands of child-on-child sexual offences reported at schools in England and Wales · The Guardian, Education

One state bets on parents to boost preschool math skills · The Hechinger Report

Menestyneellä sijoittajalla on viesti vanhemmille: ”Lopeta kännykän tuijotus sohvan nurkassa” · Yle, Peruskoulu

The Guardian view on nurseries: some things are going right for under-fives | Editorial · The Guardian, Education

Anna Mantere kotiopetti lapsiaan, kunnes luovutti: ”Menkää sitten kouluun ja sanokaa siellä ei” · YLE Uutiset

Musiikinopettajat kertovat vanhempien pyynnöistä: lapsi ei saisi soittaa koulussa tai kuulla Euroviisuista · YLE Uutiset

Yle: Opettaja joutui toistuvasti poistamaan kolme oppilasta musiikintunneilta · Iltalehti

Opettaja Ylellä: Kolme lasta piti poistaa jokaisen musiikintunnin ajaksi luokasta · Ilta-Sanomat

Improving the effectiveness of Foundational Literacy and Numeracy (FLN) Instruction for Children in Conflict-affected Contexts: Experimental Evidence from refugee camps in Northern Nigeria · EdArXiv (preprint)

Teacher Training for Supporting Autistic Students in Inclusive Classrooms: From Evidence to Classroom Practice · EdArXiv (preprint)

Compared to What? Persistence, Precision, and the Limits of Single-Year School Performance Comparison · EdArXiv (preprint)

Cognitive Distribution in Student–GenAI Interaction: A Process Framework from Self-Directed ChatGPT Use in Research Tasks · EdArXiv (preprint)

Työryhmä selvittämään perus- ja toisen asteen yleissivistävien oppilaitosten siirtämistä valtionhallinnosta paikallishallinnolle · Hankeikkuna

Selvitys ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen toimivuudesta ja muutostarpeista · Hankeikkuna